
European Green Deal og betydningen for norsk prosessindustri

Rapport for Prosess21
November 2020

BOLDT

STRATEGY ► COMMUNICATIONS ► TRANSFORMATION

Innhold

---

1 Innledning s. 3

2 Sammendrag s. 5

3 The European Green Deal - en vekststrategi s. 8

Politisk kontekst s. 9

Kommisjonens arbeidsprogram 2021 s. 10

Politiske målsettinger s. 11

4 Industriens prioriteringer og arbeid med EGD s. 14

Industriens forventninger til EGD s. 15

Industriens prioriterte saker under EGD s. 17

Selskapenes arbeid med EGD s. 19

5 Norske myndigheters arbeid med European Green Deal s. 20

Kanaler for medvirkning s. 21

Utvikling av norske posisjoner s. 23

6 Kartlegging av industriens prioriterte saker s. 25

Initiativer som vil påvirke industriens produksjonskostnader s. 26

Initiativer som vil påvirke industriens tilgang til kapital s. 31

Initiativer som vil påvirke markedsadgang og nye forretningsmuligheter s. 35

7 Hvordan påvirke politikkutforming i EU s. 38

8 Vurderinger og anbefalinger s. 41

EGD – en historisk ambisiøs satsing s. 42

Norsk kontekst kan gi særskilte utfordringer s. 42

Saker som bør prioriteres i 2021 s. 42

Kontroversielle saker og muligheter for påvirkning s. 43

Vurdering av bedriftenes og myndighetenes arbeidsform s. 44

Anbefalinger s. 46

Appendix 1 Oversikt over viktige saker s. 47

Appendix 2 Forklaring av dokumenter og rettsakter fra EU s. 50

Appendix 3 Liste over forkortelser s. 52

1

Innledning

Innledning

European Green Deal (EGD) er kanskje den mest omfattende pakken av EU-tiltak som industrien i Norge noensinne har stått overfor. For industrien i Norge representerer EGD muligheter, men gir også risiko på en rekke områder. Formålet med denne rapporten er å utvikle et kunnskapsgrunnlag som gir en oversikt over viktige initiativer for norsk industri, og å beskrive hvordan det er mulig for bedriftene å arbeide inn mot EGD. Samtidig har vi ønsket å kartlegge hva norsk prosessindustri oppfatter som vesentlig, hvordan den arbeider med EGD og hvordan den ønsker at norske myndigheter skal bidra for å fremme norsk industris interesser overfor EU-institusjonene.

Rapporten gir først en overordnet beskrivelse av EGD. Deretter følger en beskrivelse av hva industrien mener er viktige områder, og hvordan den arbeider med EGD. Videre viser vi hvordan norske myndigheter arbeider med EGD, og basert på disse beskrivelsene kan vi også si noe om samspillet mellom ulike sektordepartementer og mellom myndighetene og industrien i Norge. Vi har kartlagt politiske initiativer innenfor EGD som vil ha betydning for norske industribedrifter, og hvilke saker som er viktigst å prioritere i første halvår av 2021. Analysen vår tar også for seg aktører og prosesser det vil være viktig å forholde seg til for å kunne påvirke elementer innenfor EGD. Rapporten avsluttes med vurderinger og anbefalinger vedrørende prosessindustriens og myndighetenes videre arbeid med EGD.

Rapporten er utformet av BOLDT for Prosess21. Kartleggingen av initiativer og prosesser under EGD baserer seg på dokumentanalyse og kontakt med EU-institusjonene. Det ble gjennomført et knippe semistrukturerte intervjuer med bedrifter og representanter for departementene. Vi har fått verdifulle innspill underveis fra en referansegruppe oppnevnt av Prosess21. Vi takker ansatte i industrien og i flere departementer som satte av tid til intervjuer og kom med innspill som er en viktig del av grunnlaget for rapporten.

Vi håper at denne rapporten vil bli et nyttig kunnskapsgrunnlag som kan benyttes av alle interesserte parter til å bygge et styrket program for påvirkning av industriens prioriterte saker under European Green Deal.

–
Tekst og innhold utarbeidet av BOLDT.
Prosjektleder Kristin Karlstad.
Design: BOLDT
Forsidefoto: Kyle Glenn /Unsplash
November 2020

2

Sammendrag

Sammendrag

Foto Markus Spiske Unsplash

EGD – en historisk ambisiøs satsing

European Green Deal (EGD) er kanskje den mest omfattende pakken av europeiske tiltak som industrien i Norge noensinne har stått overfor. Med sine mange og omfattende initiativer og tiltak for å realisere et grønt og digitalt skifte, skiller EGD seg fra de fleste av Kommisjonens initiativer. EGD kan best sammenlignes med pakken med initiativer som førte til innføringen av den europeiske pengeunionen på 1980-tallet. Ambisjonen bak den politiske agendaen som så langt har styrt EGD-initiativene, gjør at EU gjennom EGD vil påvirke nesten alle rammebetingelsene for industriell aktivitet i Norge de kommende årene.

Industriens viktigste saker

Norsk prosessindustri anser tilgang på kraft til en konkurransedyktig pris som sitt fremste konkurransefortrinn. I Prosess21s ekspertgrupperapport om kraft beskrives dette temaet som det viktigste for industrien sammen med faren for karbonlekkasje, som kan bli utfallet dersom en strammere klimapolitikk gir europeisk industri en økning av kostnader som konkurrenter utenfor Europa er fritatt fra. Derfor er industrien i Norge opptatt av saker under EGD som påvirker rammebetingelser for utslipp og tilgang til kraft og råvarer til konkurransedyktig pris. Norges, og EUs, forsterkede klimamål vil kreve betydelig forsknings- og innovasjonsinnsats samt investeringer for å implementere mer klimavennlige løsninger i eksisterende industrianlegg. Derfor er prosessindustrien opptatt av saker under EGD som påvirker tilgangen til kapital, herunder rammeverket for bærekraftig finans, tilgang til EUs programmer og virkemidler samt utformingen av statsstøttereguleringen. Prosess21s ekspertgrupperapporter om hhv. produktutvikling, sirkulærøkonomi og entreprenørskap omtaler en rekke forretningsmuligheter som følger av overgangen til lavutslippssamfunnet.

Dette gjelder for eksempel utvikling av flere sirkulære produkter og utvikling av nye verdikjeder innen f.eks. batterier, CCS, emballasje, byggevarer eller digitale tjenester. Derfor er industrien opptatt av regelendringer under EGD som omhandler sirkulærøkonomi og utvikling av nye og strategiske verdikjeder i Europa.

Anbefalte prioriteringer i 2021

Svært mange av Kommisjonens forslag til bindende rettsakter som vil få store konsekvenser for prosessindustrien, skal legges frem i løpet av 2021. Nedenfor, sortert etter når forslagene ventes fra EU, følger våre anbefalinger til saker som bør prioriteres og hvor arbeid bør igangsettes:

- norsk deltakelse i EUs programmer og finansieringsløsninger
- kommisjonsbeslutning for EUs klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer og direktiv for ikke-finansiell rapportering
- Fit for 55-pakken, som bl.a. inkluderer forslag til karbontoll (Carbon border adjustment mechanism), revisjon av kvotehandelssystemet (ETS), revisjon av fornybardirektivet, revisjon av energieffektiviseringsdirektivet, revisjon av energiskattedirektivet
- revisjon av avfallstransportforordningen og forordningen for rapportering av klima- og miljøfotavtrykket i produkter og selskaper
- revisjon av statsstøttereguleringen for energi og miljø (EEAG)
- initiativet for bærekraftige produkter

Industriens og myndighetenes arbeidsform

Prosessindustrien oppgir EGD som et høyt prioritert område. Likevel har bare et fåtall bedrifter egne ressurser som arbeider med å følge med på strømmen av politiske initiativer fra EU. De fleste bedriftene er avhengig av at bransjeorganisasjoner i EU, samt Norsk Industri og NHO, tar en stor del av ansvaret for å informere, prioritere og mobilisere bedrifter til innsats der det trengs. Komplexiteten i de mange politiske pakkelopene gir imidlertid behov for økt årvåkenhet og innsats, slik at man forstår faren for utilsiktede konsekvenser og kan påpeke denne overfor EU og norske myndigheter, og på den måten bidra til å sikre industriens konkurransekraft.

Regjeringen henviser i sin EU-strategi til at norske myndigheter har en ambisjon om tidlig å utforme

posisjoner og påvirke EUs arbeid med saker som har relevans for Norge. Selv om utenriksministeren har ansvaret for å koordinere, preges myndighetenes arbeid med EGD i stor grad av at sektordepartementene er ansvarlige for hver sine områder. Prosessindustrien uttrykker bekymring for om myndighetene prioriterer arbeidet med EGD høyt nok, og det er ikke lett å holde oversikt over hvilke EGD-relaterte saker som foreløpig er på myndighetenes agenda. Gitt at Norges formelle påvirkningsmuligheter er størst i fasen der Kommisjonen utarbeider sine forslag, og hvor viktig EGD er for norsk prosessindustri, er det imidlertid viktig at norske myndigheter kommer raskt i gang med å utvikle posisjoner for sakene under EGD og fremme dem for Kommisjonen.

Anbefalinger

EGD er ambisiøst og sektorovergripende, og mye skjer samtidig. Dette skaper behov for rask og koordinert handling. Våre anbefalinger er som følger:

- **Mobilisering:** Allerede første halvår 2021 vil det, innen rammen av EGDm komme en rekke viktige saker fra EU med stor betydning for industrien i Norge. Bedriftene må være årvåke og aktive og bruke sin ekspertise for å forstå sine prioriterte saker. De bør også være tidlig ute med å søke støtte og medvirkning fra norske myndigheter.
- **Posisjon:** Industrien og myndighetene bør sørge for å øke EUs forståelse av norsk industris særegenheter og bygge posisjonen som ledende på miljø og klima og derfor en viktig samtalepartner i utformingen av tiltak for å nå EUs og Norges felles klimamål.
- **Transparens:** Norske myndigheter bør ha stor grad av åpenhet overfor industrien i det arbeidet som gjennomføres, slik at industrien kan følge med og komme med betimelige innspill som gjør myndighetens arbeid mer effektivt.
- **Oversikt:** Norsk Industri og NHO bør ta en større rolle i å sikre at bedriftene er godt informert om hvilke saker som bør prioriteres, og informere bedre om sin kontakt med norske myndigheter om EGD.
- **Koordinering:** EGD er sektorovergripende, og må speiles i form av felles, styrket og koordinert innsats fra norske myndigheter. Tiden er knapp, og posisjoner bør utvikles så fort som mulig og i nært samspill med industrien i Norge.
- **Særinteresser:** Fra norske myndigheters side bør det gis særlig oppmerksomhet til områder hvor industrien i Norge har særegenheter som også medfører særinteresser sammenlignet med EU-landene. Norge bør innta en tydelig posisjon i disse sakene og søke tett samspill med EU-kommisjonen i den viktige forberedende fasen vi er inne i.

3

**The European Green Deal –
en vekststrategi**

The European Green Deal - en vekststrategi

Den 1. desember 2019 tiltrådte von der Leyen-kommisjonen, med det overordnede mål å fremme overgangen til et rettferdig, klimanøytralt, utslippsfritt og digitalt EU innen 2050. European Green Deal (EGD) er denne Kommisjonens viktigste initiativ for å nå sine ambisiøse klimamål. EGD er samtidig EUs nye vekststrategi for å gjøre Europas økonomi og industri mer innovativ og konkurransedyktig.

EGDs ambisiøse politiske agenda vil berøre nesten alle aspekter ved økonomisk aktivitet, ikke minst industrien, og er organisert rundt spesifikke politiske målsettinger. Med sine mange og omfattende initiativer og tiltak rettet mot å realisere det grønne og digitale skiftet, skiller EGD seg fra mange av Kommisjonens initiativer de siste 35 årene. EGD er sektorovergripende og styrer all politikk-utforming i EU i denne perioden. Forrige gang EU-kommisjonen lanserte et sammenlignbart langsiktig program, var da Jacques Delors lanserte pakken av initiativer som førte til innføringen av den europeiske pengeunionen på 1980-tallet.

Til nå i 2020 har Kommisjonen i stor grad presentert strategier, programmer, handlingsplaner og andre ikke-bindende dokumenter som staker ut retningen for hva Kommisjonen ønsker å oppnå. Som det fremgår av Kommisjonens arbeidsprogram for 2021, som ble presentert 20. oktober, ser vi nå en dreining over mot arbeid med lovgivende dokumenter som direktiver og forordninger.^{2,3} Allerede innen utløpet av første halvår i 2021 er planen at Kommisjonen publiserer en omfattende pakke med lovforslag som skal gjøre Unionen «Fit for 55» – i stand til å nå de skjerpede klimamålene, med hovedvekt på den økte ambisjonen for 2030. Denne pakken og mange andre initiativer vil sette rammene for norsk klima- og energipolitikk de neste årene.

Politisk kontekst

EU og «strategisk autonomi»

Som en del av gjenoppbyggingen av økonomien i kjølvannet av covid-19-krisen har EUs politiske ledelse lagt betydelig vekt på behovet for såkalt strategisk autonomi. I den sammenheng trekkes det grønne og digitale skiftet frem som en nøkkelkomponent. Europas strategiske autonomi handler om å gjøre EU mindre avhengig av andre land innen de fleste områder av industripolitikken, deriblant produksjon av og tilgang til råvarer, legemidler, kjemikalier og, ansett som aller mest kritisk, innen den digitale sfæren.

«Strategisk autonomi» har blitt begrepet kommisjonen bruker for å beskrive et digitalt suverent Europa, mindre avhengig av amerikansk og asiatisk teknologi. Digital uavhengighet er ifølge Kommisjonen en nøkkelkomponent med tanke på å produsere såkalte «European Champions» – altså selskaper som evner å konkurrere med andre globale gigantselskaper. Begge disse begrepene er blitt møtt med kritikk, særlig fra de nordiske og baltiske statene samt Irland og Nederland. Disse landene har små, åpne økonomier og er i stor grad avhengig av å operere under WTO-handelsregler. De opplever denne tilnærmingen som proteksjonistisk.

«Strategiske verdikjeder» kontra «industrielle økosystemer»

Diskusjonen omkring «strategisk autonomi» har sitt bakteppe i EUs industristrategi som ble publisert 10. mars 2020. Før lanseringen av industristrategien hadde en rekke EU-land og store næringsgrupperinger støttet utvikling av såkalte «strategiske verdikjeder» på mange industripolitiske områder. Helt på tampen av arbeidet med industristrategien foreslo kommissær Breton imidlertid en alternativ tilnærming basert på «industrielle økosystemer». Disse er løselig definert som viktige næringer med deres tilstøtende leverandører og tjenester på europeisk nivå. Mange mener at dette konseptet åpner for en proteksjonistisk tilnærming som ligner mer på 1970-tallets statlige inngripen i EU-økonomien enn på tilnærmingen med «strategiske verdikjeder» som de fleste medlemsland foretrekker.

Reform av EUs konkurranseregler

Debatten om strategisk autonomi vil påvirke hvordan konkurransereglene kommer til å endres de neste ni månedene. EU ønsker å bli mer selvforsynt – dog ikke for enhver pris. Kommisjonen er i gang med å revidere de europeiske konkurransereglene for å gjøre dem egnet for den digitale tidsalderen. I tillegg vurderes muligheten til å begrense tilgangen til EU for selskaper som mottar utenlandske subsidier fra land som ikke tillater gjensidig tilgang til sine nasjonale markeder. Fokuset ligger isteden på å tiltrekke seg selskaper som opererer på en miljøansvarlig måte, og som kan bidra til at Europa når sine klimamål.

1) [Communication from the Commission - The European Green Deal](#)

2) [Commission Work Programme 2021](#)

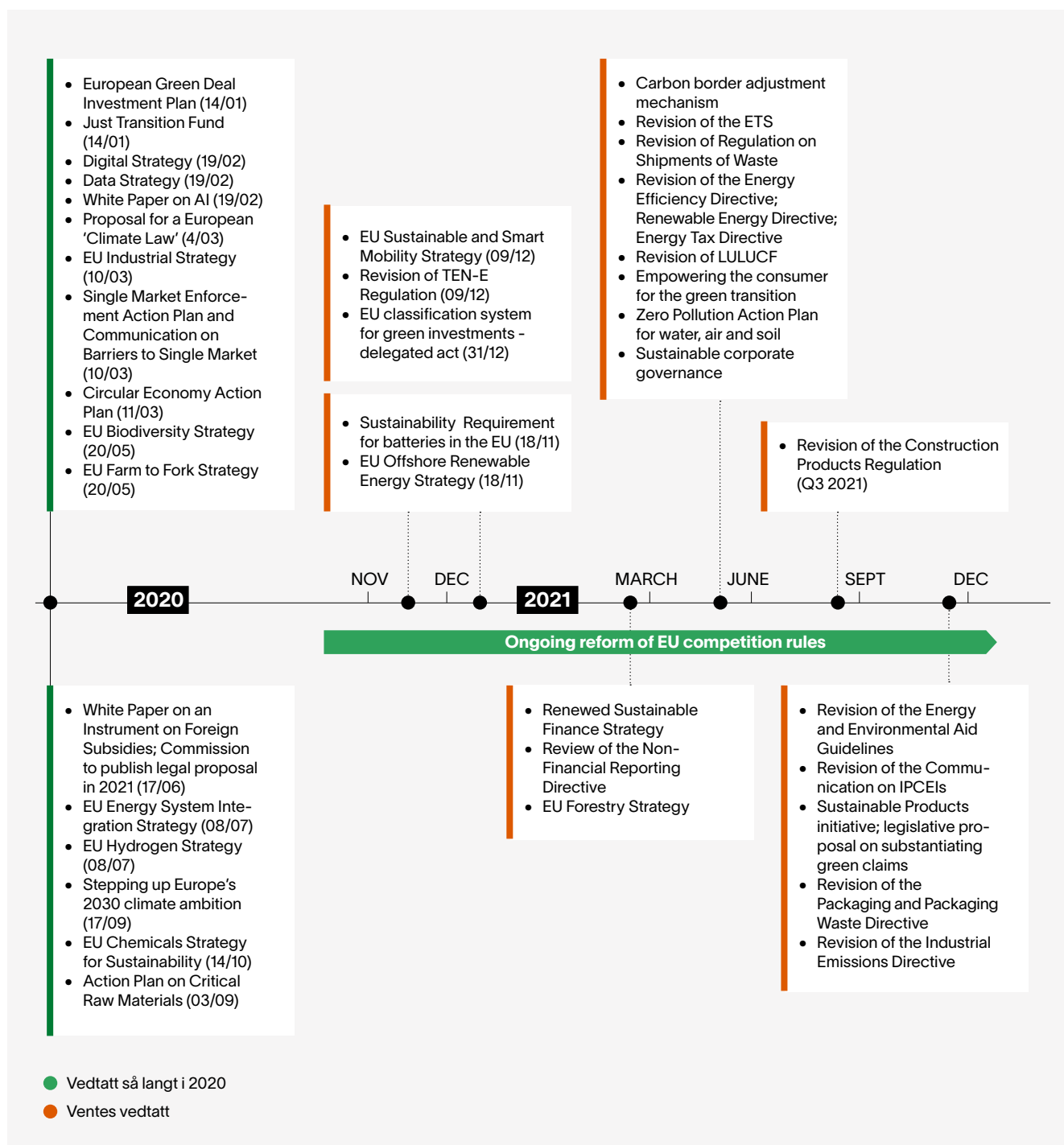
3) Se Appendiks 2 for en oversikt over forskjellige typer dokumenter og rettsakter.

Kommisjonens arbeidsprogram 2021

Etter å ha fått gjennomslag for styrkede finansielle muskler (selv om detaljene fortsatt er gjenstand for forhandlinger), mener Kommisjonen at den nå har mulighet til å levere på de ambisiøse målene som ble lagt frem i rekken av strategier og handlingsplaner under EGD i 2020. Dette fremgår av Kommisjonens arbeidsprogram for 2021, som viser en tydelig dreining fra ikke-bindende strategier over mot faktisk lovarbeid – «a shift from strategy to delivery». Kommisjonen har oppdatert og

strømlineformet sine politiske mål for EGD, og konsentrerer seg i stor grad om å oppnå de forsterkede klimamålene – «Fit for 55»-pakken – som skal presenteres i løpet av første halvår 2021. Prosessen med utarbeidelse av denne pakken samt andre viktige saker er godt i gang, og aktører som ønsker å påvirke utfallet av Kommisjonens arbeid, bør kjenne sin besøkelsestid og gå i dialog med EU-institusjonene og viktige interessenter nå. Nedenfor er en oppdatert tidslinje over initiativene under EGD.

Tidslinje European Green Deal

Politiske målsettinger

EU-kommisjonen understreker at å oppnå en klimanøytral og sirkulær økonomi innen 2050 krever full mobilisering av industrien. Den ambisiøse politiske agendaen i EGD vil berøre nesten alle aspekter av økonomisk og industriell aktivitet.

Klimanøytralitet innen 2050 og forsterket klimamål for 2030

Som en del av EGD publiserte EU-kommisjonen 4. mars 2020 den første europeiske klimaloven med mål om klimanøytralitet innen 2050. Klimaloven skal gjennom den ordinære EU-lovgivningsprosedyren, og vil ta form av en forordning som vil tre i kraft i alle EUs medlemsstater så snart den er vedtatt. EU-parlamentet stemte over klimaloven under parlamentets plenums møte 7. oktober. Parlamentet sluttet seg til et forslag om at alle medlemsland skal bli klimanøytrale innen 2050, noe som ikke er en del av Kommisjonens opprinnelige forslag. Samtidig stemte Parlamentet for å øke utslippsmålet til en reduksjon på 60 prosent innen 2030. Rådet hadde den første formelle diskusjonen om klimaloven 23. oktober og kom da til en delvis enighet. Diskusjonen om klimamålet for 2030 ble imidlertid utsatt til desember, med mål om å nå full enighet i Miljørådet 17. desember.

Under «State of the Union»-talen 16. september 2020 kunngjorde kommisjonspresident von der Leyen Kommisjonens posisjon og planer for å oppnå klimaambisjonene. Hun uttrykte et ønske om å «forbedre handelen med klimavoter, fremme fornybar energi (og) forbedre energieffektivitet». Dagen etter publiserte Kommisjonen rapporten «Stepping up Europe's 2030 climate ambition», hvor Kommisjonen også hevet sin ambisjon for klimakutt fra 40 til 55 prosent innen 2030.

Kommisjonen anslår at dagens politikk og nasjonale tiltak kan gi en utslippsreduksjon på 45 prosent hvis de blir fullstendig implementert. Derfor foreslås ytterligere politiske tiltak for å oppnå utslippsreduksjoner på 55 prosent innen 2030. I arbeidsprogrammet for 2021 fremgår det at Kommisjonen vil presentere nye regulatoriske forslag for å ta tak i dette innen juni 2021 i sin «Fit for 55»-pakke. Pakken skal bl.a. inneholde endringer i ETS-direktivet, direktivene for energieffektivitet, fornybar energi og energiskatt samt et forslag til såkalt Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM.

Bærekraftig produksjon og forbruk

Som en del av det overordnede politiske målet om å oppnå en ren og sirkulær økonomi med bærekraftig produksjon og forbruk, lanserte EU-kommisjonen 10. mars sin industrielle strategi. Industristrategien er den sjette i sitt slag på 15 år. Den første (2004–2009) og den andre (2009–2014) Barroso-kommisjonen publiserte tre strategier, Juncker-kommisjonen (2014–2019) to. Som forventet offentliggjorde von der Leyen-kommisjonen forslagene sine tidlig i sin periode. Strategien tar sikte på å forberede industrien på å skulle tilpasse seg det grønne og digitale skiftet for å bli mer konkurransedyktig globalt og i Europa. Strategien setter små og mellomstore bedrifter i sentrum, og understreker viktigheten av digital innovasjon og investering i opplæring og kompetanse.

Strategien ble lansert på bakgrunn av EUs behov for å tilpasse seg en ny verdensorden der Kina er en hovedkonkurrent på den globale scenen, og der USA har beveget seg mot en mer proteksjonistisk «take it or leave it»-tilnærming til det internasjonale regelbaserte handelssystemet. Det er innenfor rammen av denne nye internasjonale konteksten at Europa søker å bli grønnere

Foto: EU-kommisjonen

Foto: EU-kommisjonen

og fullstendig digitalt i all sin politikk samtidig som det opprettholder både konkurransedyktighet og vekst. Effekten av koronakrisen kan også komme til å prege den globale konteksten og hvordan Europa forholder seg til omverdenen i årene som kommer.

Industristrategiens satsingsområder inkluderer bl.a. handlingsplanen for sirkulær økonomi, med sine konkrete lovforslag, og flere politiske tiltak for å utvikle nye verdikjeder som er viktige i det grønne skiftet og gir EU større strategisk autonomi. For å oppnå det politiske målet om bærekraftig forbruk, søker EU-kommisjonen å hjelpe forbrukerne med å spille en aktiv rolle i det grønne skiftet til en mer bærekraftig økonomi. Kommisjonen vil fremme et forslag til direktiv for dette området i løpet av første halvår 2021.

De konkrete satsingsområdene i industristrategien speiler industristrukturen innad i Unionen. Tiltakene som omtales, treffer derfor jern og stål, kjemikalier og sementproduksjon, mens sektorer der Norge har en betydelig andel av Europas produksjon, herunder ikke-jernholdige metaller, ikke omtales.

Kommisjonen planlegger en oppdatering av industristrategien innen utgangen av første halvår 2021. Oppdateringen er begrunnet i endret global konkurranse, og i behovet for å sikre fortsatt europeisk lederskap for det digitale og grønne skiftet.

Sikker tilgang på ren og rimelig energi

Under sin kunngjøring av de nye klimamålene for 2030 understreket von der Leyen viktigheten av fornybar energi. Unionen oppfordrer medlemslandene til å gå bort fra fossile brensler, og investere i vind, sol og biomasse. Energisektoren er per nå ansvarlig for 75 prosent av EUs klimagassutslipp. EU-kommisjonen har publisert og iverksatt flere strategier for å hjelpe medlemslandene med overgangen, deriblant den nye strategien for sektorintegrasjon og hydrogenstrategien. Strategien for fornybar offshore-energi er foreløpig satt på vent til 2021.

Vern og beskyttelse av biologisk mangfold

Som en del av målet om å verne og beskytte økosystemer og biologisk mangfold, vedtok EU-kommisjonen 20. mai 2020 en strategi for biologisk mangfold, som inkluderer en plan for å «bringe naturen tilbake i livene våre» i løpet av det neste tiåret. Mer enn halvparten av det globale BNP er også avhengig av naturen, og særlig de tre sektorene bygg og anlegg, jordbruk samt mat og drikke er svært avhengige av naturressurser. Strategien for biologisk mangfold vil bli etterfulgt av spesifikke tiltak i 2021.

Farm to Fork-strategien ble lagt frem 20. mai med mål om å fremme et rettferdig, helsefremmende og miljøvennlig matforsyningsystem som setter en global standard for bærekraft. Kommisjonen har blant annet som mål å redusere avhengigheten av plantevernmidler, redusere bruken av kunstgjødsel, øke innslaget av økologisk

Foto: Unsplash

landbruk, forbedre dyrevelferd og redusere tapet av biologisk mangfold.

Kommisjonen planlegger å legge frem en ny skogstrategi i første kvartal 2021. Strategien vil kartlegge skogens rolle i den sirkulære bioøkonomien og dens rolle som karbonreservoar, og kan påvirke etterspørselen etter og tilgangen til biobaserte råvarer fra skog.

Finansiering av overgangen til nullutslippssamfunnet

For å nå målene i EGD vil det kreves betydelige investeringer. Til tross for store negative økonomiske konsekvenser har koronakrisen gitt nye muligheter for å akselerere det grønne (og digitale) skiftet. EU behandler nå flere forslag til nye og/eller økte finansieringsordninger som en del av EGD. Koronakrisepakken «Next Generation EU» skal bidra til å finansiere den grønne og digitale transformasjonen med øremerkede midler i størrelsesorden 750 milliarder euro. Både EUs langtidsbudsjett og krisepakken er fremdeles gjenstand for forhandlinger mellom EU-institusjonene, og det er ikke klart når forhandlingene vil komme i mål.

Kommisjonen starter nå arbeidet med å evaluere retningslinjene for statsstøtte for miljø og energi (EEAG) for blant annet å støtte en kostnadseffektiv tilnærming til klimanøytralitet i 2050 og for å øke private investeringer i bærekraftige prosjekter. Forslaget til nye retningslinjer for EEAG skal legges frem innen utgangen av 2021.

Kommisjonen arbeider også med en ny strategi for bærekraftig finansiering, som skal legges frem i løpet av første kvartal 2021. Strategien vil bygge på EUs taksonomi,

som setter standarder for bærekraftige investeringer og definerer hvilke prosjekter og bransjer som kan betegnes som bærekraftige. Taksonomien vil få stor innvirkning på flere politikkområder i tiden fremover. For eksempel har Kommisjonen sagt at taksonomien skal brukes til å kanalisere finansiell støtte til prosjekter som kan klassifiseres som bærekraftige og dermed er i tråd med EGDs målsettinger. Forslaget til grønne obligasjoner som skal legges frem i 2021, vil også baseres på taksonomien. Uttalelser fra kommisjonær Margrete Vestager og MEP Canfin peker for eksempel i retning av at taksonomien kan bli brukt som referanse for endringer i konkurranse- og statsstøtteregelverk.

Digitalisering som fundament for vekst og det grønne skiftet

Det grønne og digitale skiftet angår samfunnet i hele dets bredde. Digitaliseringen vil legge til rette for et moderne næringsliv og utløse muligheter for en grønnere industri som kan gjøre det lettere å nå klimamålene for 2050. EUs digitale strategi («Shaping Europe's digital future») understreker at det grønne og digitale skiftet er to utfordringer som må sees under ett. Det krever, som beskrevet i EGD, en umiddelbar endring i retning mer bærekraftige løsninger som er ressurseffektive, sirkulære og klimanøytrale. Kommisjonen vil forfølge tre hovedmål når det gjelder den europeiske digitale transformasjonen. Det viktigste av disse er realiseringen av en rettferdig og konkurransedyktig økonomi, som betyr et friksjonsfritt indre marked der selskaper i alle størrelser og i alle sektorer kan konkurrere på like vilkår når det gjelder digital kompetanse og kapasitet.

Foto: Unsplash

Foto: Unsplash

4

Industriens prioriteringer og arbeid med EGD

Industriens prioriteringer og arbeid med EGD

Vi har intervjuet et utvalg av prosessindustribedriftene i Norge. Personene vi har snakket med, arbeider i større eller mindre grad med rammebetingelser for virksomhetene i form av reguleringer, skattemessige betingelser og tilskudd fra myndighetene til utviklingsprosjekter. Enkelte av disse er faglige rådgivere innenfor politikk, mens andre er ledere med helt eller delvis ansvar for kommunikasjon med myndighetene. I utvalget av bedrifter har vi søkt å speile bredden i industrien med henblikk på bransje, størrelse, eierskapsform og grad av aktivitet innenfor myndighetskontakt. Formålet med intervjuene har vært

- å få bedre innsikt i hvordan selskapene i prosessindustrien arbeider med European Green Deal (EGD)
- å få innsikt i hvilke deler av EGD selskapene prioriterer, og hvilke utfall de tror de forskjellige politikkområdene kan få for virksomheten
- å avdekke kunnskap om og oppfatning av norske myndigheters arbeid med EGD spesielt og EU-politikk generelt
- å få frem vurderinger og forslag til forbedringer av samarbeidet i industrien og med norske myndigheter

Industriens forventninger til EGD

Prosessindustrien anser bredden og kompleksiteten i EGD som utfordrende

Bedriftene opplever at det som skiller EGD fra tidligere politiske prosesser i EU, er at veldig mange regelverk skal endres samtidig. Det oppfattes som positivt at EU-kommisjonen ser de politiske prosessene og regelverket i noe mer sammenheng enn vanlig. Samtidig er man bekymret for selve kompleksiteten og omfanget av de omfattende reguleringspakkene. Bedriftene ser at det kan ha uheldige og til dels utilsiktede konsekvenser at så mange politikkområder nå skal reguleres samtidig. De vi intervjuet, frykter at det blir vanskelig for industrien å bli hørt i alle saker som berører den, og at utformingen av regelverket risikerer å få utilsiktede konsekvenser dersom koordineringen blir for dårlig. Likevel mener flere selskaper at regelverket kan gi konkurransefordeler dersom det blir tydelig og hensiktsmessig utformet. Grunnen er at mange av selskapene oppfatter at de allerede er langt fremme på klimaeffektiv produksjon, og er med på å utvikle nye bærekraftige produkter og løsninger til markedet.

“Det er så mange rammebetingelser som diskuteres samtidig – mye står på spill.”

“EGD gir muligheter, men innebærer også risiko for oss.”

EU forsterkede klimaambisjon kan føre til karbonlekkasje

De fleste industribedriftene har jobbet i mange år med utvikling av mer effektive prosesser som reduserer energibruk og utslipp. Dette ble først dokumentert i prosessindustriens veikart mot lavutslippssamfunnet, og er videre belyst i flere av ekspertgrupperapportene til Prosess21.⁴

Norges industristruktur er uvanlig både i europeisk og internasjonal sammenheng, med et stort innslag av ikke-jernholdige metaller som aluminium og ferrolegeringer. Bedriftene uttrykker bekymring for at EU har manglende forståelse av disse særegenhetene. Politikktutformingen kan i for stor grad bli preget av sektorer som dominerer i EU, med fare for at ikke-jernholdige metaller faller mellom to stoler. Tidligere erfaringer fra utarbeidelsen av kvotehandelssystemet, inkludert CO₂-kompensasjon, har vist at dette kan få svært uheldige utslag, selv om Norge her klarte å redde seg inn i siste liten. En annen norsk særegenhet er energimiksen. Nær 60 prosent av europeiske kvotepliktige utslipp kommer fra kraftproduksjon, mens tilsvarende tall for Norge er 3 prosent⁵. Det betyr at potensialet for å gjennomføre et av de billigste tiltakene for kvotepliktig sektor ved å legge om til fornybar energi, ikke er tilgjengelig for norsk industri. Dette kan gi en utfordring i arbeidet overfor EU-institusjonene. Norsk industri burde kunne innta rollen som pådriver, fordi industrien er langt fremme på effektivisering og ny teknologi og dermed verdt å lytte til. Isteden kan denne posisjonen gå tapt ved at industrien blir sett på som en klimasinke fordi ytterligere utslippsreduksjoner i Norge er dyrere, mer krevende og mer inkrementelle enn i andre europeiske land.

Prosessindustriens fremste bekymring er at regelverket som utformes under EGD, kan føre til at produksjon fra land med mindre strenge miljø- og klimareguleringer utkonkurrerer europeisk produksjon og gir nedleggelse eller utflytting av industri fra Europa, også kalt karbonlekkasje. Bekymringen dreier seg om at EU har manglende forståelse for at omlegging til mer klimavennlig teknologi eller klimavennlige råvarer vil kreve investeringer eller gi økte driftskostnader som svekker konkurransekraften. På den ene siden vil noen bedrifter være avhengig

4) [Prosess21s ekspertrapporter](#)

5) [Kunnskapsgrunnlag for utforming av klimapolitikk for industrien, Miljødirektoratet 2017](#)

Foto: Unsplash

av teknologiske kvantesprang for å oppfylle de nye klimaambisjonene. Dette vil kun lykkes dersom bedriftene får betydelig risikoavlastning fra myndighetenes virkemiddelapparat. På den annen side krever klimaambisjonene at industrien må investere store summer for å implementere mer modne teknologiske løsninger på alle eksisterende (brownfield) anlegg.⁶ Det kan svekke konkurransekraften mot produsenter i land uten strenge klimakrav, med risiko for karbonlekkasje. For å unngå dette er det behov for finansieringsløsninger som gir risikoavlastning i alle faser av teknologiløpet, men med vekt på kommersialisering, «first of a kind»-anlegg og, aller viktigst, industrialisering av moden teknologi på tvers av sektorer. Slike finansieringsløsninger finnes ikke i dag, hverken i EU eller Norge, og en innføring vil kreve en omlegging av statsstøtteregulverket.

Riktig utformet regelverk kan gi nye markedsmuligheter

Flere av bedriftene er enige i at tydelig definerte regler i henhold til mål som er satt i handlingsplanen for sirkulærøkonomi, vil kunne gi nye muligheter og konkurransefordeler for flere selskaper. Dette er både knyttet til å skape industriell symbiose mellom norske industribedrifter og til å utvikle nye, sirkulære produkter som kan ha konkurransefortrinn. Samtidig frykter de at uklare definisjoner og upresise regler, for eksempel for avfallsflyt, grad av resirkulering eller merking av produkter som «grønne», kan gi uheldige utfall og negative konsekvenser som hindrer markedssadgang.

“Det vil bli stilt spesifikke krav i regelverk. Det må være realistiske krav som settes, slik at det ikke kommer utilsiktede effekter.”

Deler av politikken i EGD vil føre til en reduksjon i markeder for industriprodukter. Dette gjelder f.eks. innen sirkulærøkonomi, der det kan komme krav om bruk av sekundære fremfor primære råvarer i industrien, og Farm to Fork-strategien, der det kan komme krav om mindre bruk av kunstgjødsel i landbruket. Dette har ført til at berørte bedrifter ser etter nye markedsmuligheter innen blant annet materialgjenvinning og digitale tjenester.

Det er jevnt over stor aktivitet innen produktutvikling. Mange bedrifter arbeider med å dreie produktporteføljen over mot markeder som vil vokse som følge av omleggingen til lavutslippssamfunnet. Dette gjelder for eksempel innen elektrifisering av transport. Biobasert industri anser at EGD kan gi betydelig drahjelp til å utvikle markeder som belønner produkter som ikke benytter energi eller råvarer som er fossilbasert. Reguleringer som setter krav til resirkuleringsgrad og resirkulerbarhet, kan åpne andre markeder – for eksempel vil redusert bruk av engangsplass skape muligheter for produsenter av resirkulert emballasje eller emballasje basert på sekundære råvarer. Resirkulering og «urban mining» er en form for prosessindustri som Norge har høy kompetanse på, og som flere bedrifter ønsker å gå inn i. Bygg- og anleggsmarkedet er også viktig for flere av bedriftene, og disse jobber mye med å merke eksisterende produkter på en transparent måte som kan gjøre at man på sikt kan få betalt for lavere miljøpåvirkning.

6) Dette er utførlig beskrevet i [Prosess21s ekspertgrupperapport om prosessteknologi](#).

Industriens prioriterte saker under EGD

Store likheter i selskapenes prioriterte saker under EGD

Som beskrevet over, er bredden av initiativer under EGD i seg selv en utfordring, og selskapene må prioritere hvilke saker de kan følge med på og jobbe med. Det fremgår av intervjuene at bedriftene har nokså lik prioritering av saker som direkte berører produksjonsprosesser og utslipp. Når det gjelder saker som kan skape markedsmuligheter for nye produkter, er bredden noe større.

EGD berører svært mange områder som er relevante for oss. Vår analyse viste at 48 av områdene er viktige for oss.”

Høyest prioritet har arbeid med regelverk som vil påvirke industriens kvotekostnader. Dette regelverket inkluderer revisjoner av EUs kvotehandlingssystem, herunder endringer i CO₂-kompensasjonen, og den planlagte utformingen av en karbontoll på grensen til EU – Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). CBAM og endringer i det europeiske kvotehandlingssystemet vurderes som en alvorlig trussel som kan få svært negative utslag for norsk industri og utradere den beskyttelsen kvotehandlingssystemet i dag gir mot karbonlekkasje. Innføring av hydrogen som erstatning for fossilt brennstoff er et svært aktuelt tiltak i bl.a. gjødsel- og stålproduksjon. Et annet høyt prioritert område er politikk og regelverk som påvirker bedriftenes energikostnader. Her nevner bedriftene EUs strategi for integrasjon av energisystemet med den tilhørende revisjonen av fornybardirektivet, energiskattedirektivet og energieffektiviseringsdirektivet. Politiske initiativer som påvirker tilgangen til råvarer – herunder skogstrategien, hydrogenstrategien og råmaterialstrategien – er også viktige for noen av bedriftene.

Av intervjuene går det frem at regelverksutforming som følger av EUs handlingsplan for sirkulær økonomi, Circular Economy Action Plan, også er høyt prioritert – herunder økodesign og regelverk for transport av avfall. Politikk som skaper eller fører til vekst i markeder for bl.a. elektriske kjøretøyer, batterier, miljøvennlige byggematerialer og emballasje, er interessant for utvalgte bedrifter. Ettersom prosessindustrien er høyt oppe i verdikjedene, anses det også som viktig å forstå hvilke regler som påvirker virksomheter lenger ned i verdikjeden, slik at man kan tilpasse seg tidlig.

Vi må vite hva kundene våre må forholde seg til. Vi må være i forkant.”

EUs arbeid med regelverk for bærekraftig finansiering, herunder taksonomien, trekkes frem som stadig viktigere for tilgangen til lån og finansiering av nye investeringer. Bare noen få av bransjene i prosessindustrien er i dag dekket av taksonomien, og de resterende selskapene vil følge med på fremtidige utvidelser av taksonomien og de kommende reglene som skal stimulere til bærekraftig finansiering.

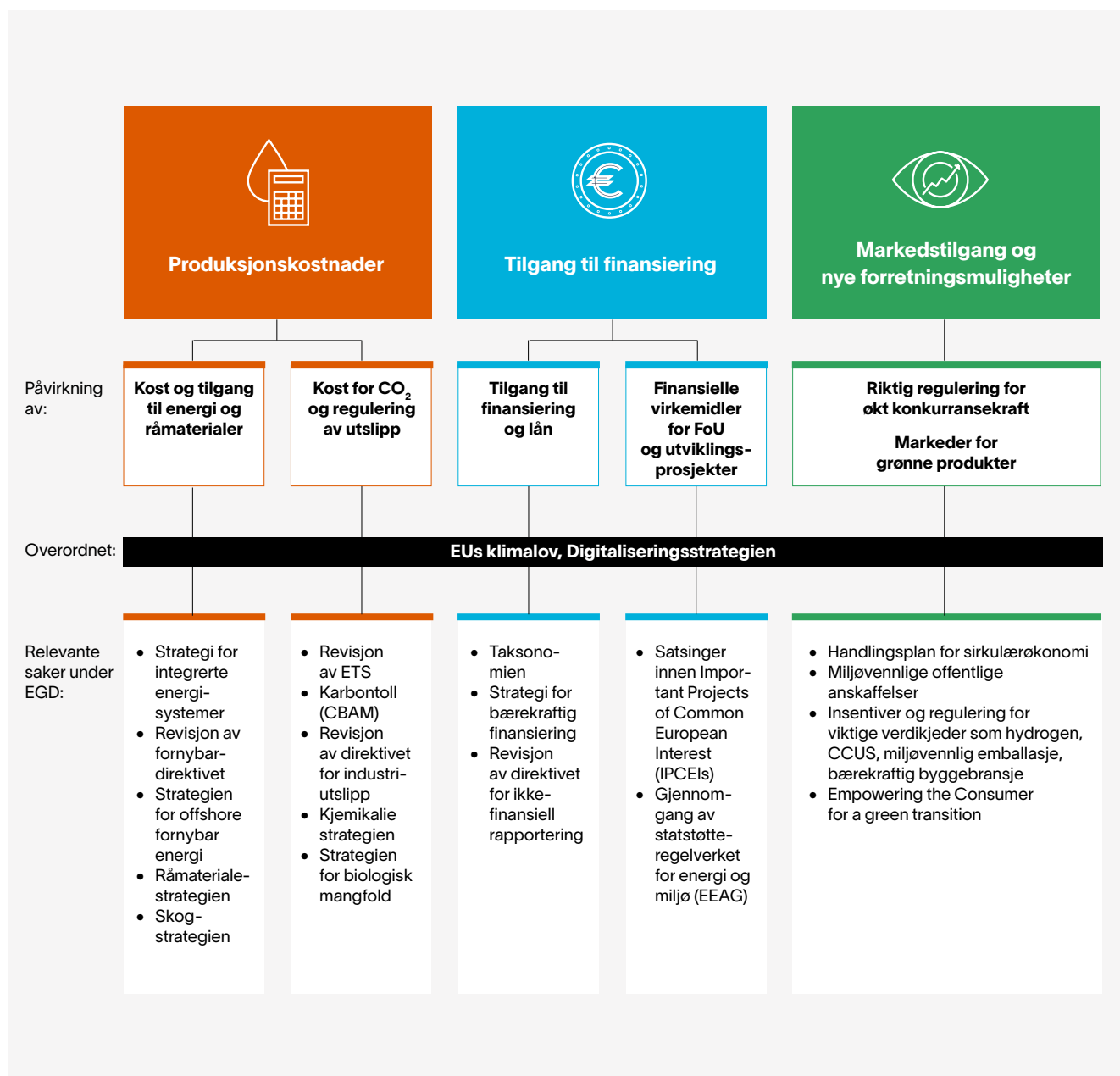
Tilgangen til offentlige virkemidler for risikoavlastning og støtte til investeringer i ny teknologi er viktig for mange av bedriftene. De har derfor stor aktivitet inn mot Horizon Europe og EU Innovation Fund. Flere av bedriftene ønsker økt kunnskap om, og norsk deltakelse i, Important Projects of Common European Interest (IPCEIs) og andre aktuelle finansieringsordninger tilgjengelige fra EU. En viktig prioritering for selskapene fremover vil være revisjonen av statsstøtteregelverket for energi- og miljø (EEAG).

Oversikt over industriens prioriterte saker

Initiativene under EGD vil påvirke norsk prosessindustri på i hovedsak tre forskjellige måter og kan organiseres som følger: 1) politikk og regelverk som påvirker selskapenes produksjonskostnader, 2) politikk og regelverk som påvirker selskapenes tilgang til finansiering og

finansielle virkemidler og 3) politikk og regelverk som påvirker selskapenes markedsadgang og kan gi nye forretningsmuligheter. Diagrammet under gir en oversikt over selskapenes prioriterte saker, og i kapittel 6 går vi gjennom disse sakene i henhold til denne inndelingen.

Selskapenes arbeid med EGD

EGD er høyt prioritert, men det er store forskjeller i ressursbruk i selskapene

EGD er høyt på agendaen hos alle selskapene vi har snakket med. Det er likevel åpenbare forskjeller når det gjelder selskapenes ressursbruk og arbeid med myndighetskontakt. Noen få av de store bedriftene har til dels betydelige ressurser, og følger og påvirker regelverksutformingen under EGD aktivt. Disse jobber både gjennom EU-baserte bransjeorganisasjoner, direkte mot europeiske institusjoner og via Norsk Industri eller direkte mot norske myndigheter.

De aller fleste bedriftene avsetter imidlertid få ressurser til myndighetskontakt. Selv om EGD oppfattes som svært viktig, må de i stor grad lene seg på europeiske bransjeorganisasjoner for å få informasjon om EGD. Norske prosessindustribedrifter som er datterselskaper av store internasjonale konsern, utveksler også informasjon og gir innspill til sine konsernressurser vedrørende EGD. Norsk Industri oppfattes som et viktig koordinerende organ, og bidrar med informasjon som er relevant i en norsk kontekst. Enkelte av dem vi intervjuet, viste til at selskapene deres deltok i et koordineringsutvalg for EU-politikk i Norsk Industri.

Lite kunnskap om norske myndigheters arbeid med EGD

Selskapene oppgir å ha liten kunnskap om hvordan norske myndigheter generelt arbeider med å følge med på og påvirke EGD og EU-politikk. Inntrykket hos de fleste er at departementene fremstår som lite koordinert, og at de i de fleste tilfeller begynner å jobbe med saker først når det er for sent å ha en reell påvirkning på utfallene. Det fremstår ikke for bedriftene som om ett departement har overordnet ansvar for å følge opp prosessindustriens EU-saker, eller at dette er et prioritert område. Flere selskaper gir imidlertid uttrykk for at departementene kan være veldig effektive når de virkelig tar eierskap til en sak. Her nevnes særlig det koordinerte arbeidet som flere departementer og Statsministerens kontor har utført for å sikre norske interesser i EUs revisjon av CO₂-kompensasjonsordningen i 2020. Imidlertid savnes en tydelig formidlet strategi fra myndighetene for hvordan og med hvilke saker man skal jobbe, og en tydelig koordinering mellom departementer. Ett av selskapene mente at norske myndigheter i for liten grad var til stede for å påvirke utfall, men i større grad bare prioriterer implementering av nytt regelverk.

“Vi har begrenset kunnskap om mulighetene norske myndigheter har for å påvirke utfall i EU. Hadde vi visst mer om dette, kunne vi også bidratt mer presist.”

“Norske myndigheter må mobilisere tidlig for å gripe mulighetene som byr seg med et riktig regelverk.”

“Vi må forstå mer om hvordan departementene jobber, men de må også forstå mer av det vi prioriterer.”

Norsk Industri anses som et viktig koordinerende organ for industriselskapene, og en aktør som blir lyttet til av myndighetene. Selv om Norsk Industri deltar i flere kontaktutvalg for EØS-saker, blant annet i OED, fremstår det som om reell kunnskapsutveksling og innspill til posisjoner er personavhengig og varierer fra sak til sak. Enkelte av dem vi intervjuet, mente at denne kontakten var særlig god med Næringsdepartementet og Miljødirektoratet. Noen bedrifter pekte på at utenom fastsatte kontaktutvalg for å utveksle saksinformasjon, fremstod det som tilfeldig når industrien ble invitert til å gi innspill i forskjellige saker, og det var også uklart hvordan initiativer og innspill ble fulgt opp.

Selskapene vil gjerne bistå myndighetene med informasjon og analyser for å sikre bedre påvirkningskraft i EU. Også de bedriftene som har satt av få egne ressurser til myndighetskontakt, er klare til å mobilisere dersom de blir bedt om å delta i møter eller bidra med informasjon om hvordan ulike saker vil påvirke dem eller hvordan regelverk bør utformes for å fungere for deres bransje. Det er et ønske fra flere at norske myndigheter inviterer til innspill fra industrien om pågående saker i EU der industrien ofte har inngående detaljkunnskap. De vi intervjuet, fremhevet at bredden i EGD og regelverksendringene den medfører, vil stille større krav til koordinering, både internt i selskapene og i Norsk Industri, men også blant departementer og myndighetsorganer.

“Norske myndigheter burde ha hatt en klarere strategi for EU-arbeidet, som var kjent også utenfor departementene.”

5

Norske myndigheters arbeid med European Green Deal

Norske myndigheters arbeid med European Green Deal

Ifølge statsbudsjettet for 2021 skal Norge være en aktiv og relevant partner for EU i arbeidet med EGD.⁷ I Norges EU-strategi for perioden 2018–2021 skisseres mål og ambisjoner for norske myndigheters medvirkning til EUs politiske prosesser.⁸ Strategien viser til at Regjeringen har som mål at den europeiske dimensjonen skal være en integrert del av vår nasjonale politikktutvikling. Hver statsråd har ansvar for tidlig å formulere posisjoner som skal fremmes gjennom konstruktiv deltakelse på europeiske møteplasser. Strategien konkretiseres i årlige arbeidsprogrammer for EU-arbeidet, publisert av Utenriksdepartementet (UD).⁹ Noen departementer offentliggjør også sine årlige arbeidsprogrammer for arbeid med EU-saker. I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvilke kanaler norske myndigheter har til rådighet og benytter for å påvirke EUs arbeid. For å få konkret innblikk i arbeidet med EGD har vi snakket med et utvalg embetspersoner i UD, NFD og KLD om prioriteringer og kanaler som er tenkt benyttet for å sikre norsk medvirkning. I tillegg har vi søkt i offentlig informasjon om norske myndigheters EU-arbeid.

Kanaler for medvirkning

Regjeringens nettsider og omtalen av EGD i statsbudsjettet for 2021 gir et blandet inntrykk av de forskjellige departementenes vektlegging av arbeid med EGD.

Dette gjenspeiler seg i samtalene vi har hatt, der enkelte viste til at EGDs betydning for Norge og norsk industri gjør dette til et prioritert område. Noen departementer har derfor dedikerte ressurser og følger opp EUs arbeid med ulike initiativer og arbeidsgrupper i den norske departementsstrukturen. Andre vi intervjuet, anså EGD mer som «business as usual», og mente at det ikke er noe nytt i at departementene aktivt følger prosesser i EU.

Begrenset mulighet for formell medvirkning

EØS-avtalen omfatter ikke formell deltakelse i EUs beslutningsprosess, men avtalen gir Norge mulighet til å medvirke i denne beslutningsprosessen, spesielt i den tidlige fasen. Det vil si at Norge formelt sett har størst mulighet til å påvirke politiske utfall mens Kommisjonen forbereder lovforslag. I denne forberedende fasen har Norge mulighet til å delta i ekspertgrupper og komiteer under Kommisjonen. Ekspertgrupper er fora som Kommisjonen konsulterer på fritt og uformelt grunnlag ved utarbeidelse av forslag til nye regelverk. Norske eksperter deltar her på lik linje med eksperter fra medlemsstatene. Formålet er å styrke det faglige og politiske grunnlaget for Kommisjonens arbeid. Ettersom kommisjonen ikke er bundet av ekspertenes synspunkter og anbefalinger, er det imidlertid ikke noe krav om at de skal komme frem til felles standpunkt.

Etter at Kommisjonen vedtar lovforslagene sine, har norske myndigheter formelt sett mindre muligheter til å bli hørt i senere faser av politikktutforming. Her må Norge derfor i større grad belage seg på uformelle initiativer, kanaler og arenaer.

Etter at regelverk er endelig vedtatt, arbeider formelle komiteer bestående av representanter for nasjonale myndigheter med utarbeidelse av regelverk for gjennomføring av vedtatte direktiver og forordninger. Norge har kun observatørstatus i disse komiteene og kan ikke delta i voteringer.

Norge har formelt sett størst mulighet til å påvirke politiske utfall mens Kommisjonen forbereder lovforslag.

Foto: Regjeringen

Foto: Ragna Marie Field / UD

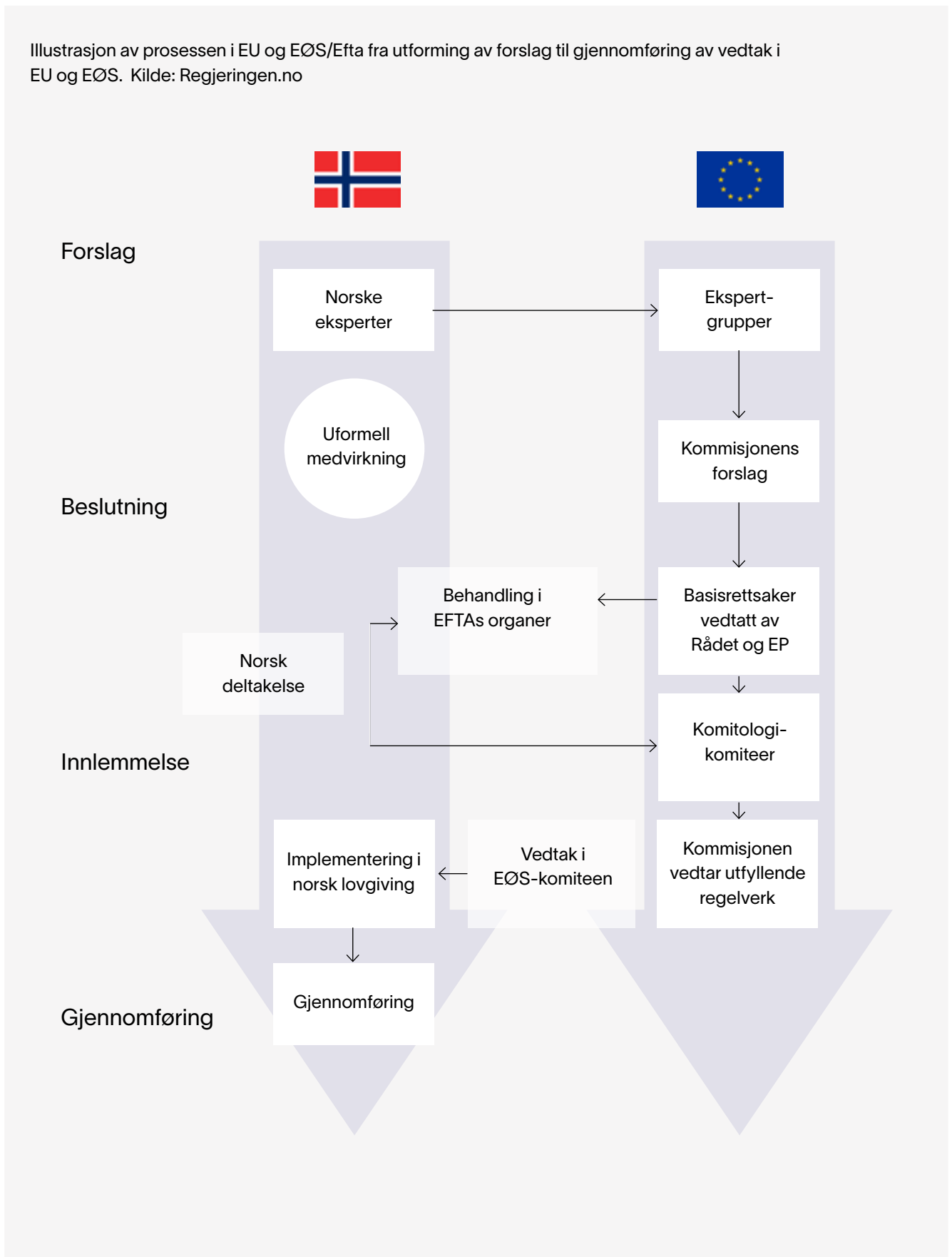
7) [Utenriksdepartementets budsjettforslag 2021](#)

8) [Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018–2021](#)

9) [Regjeringens arbeidsprogram for samarbeidet med EU 2020](#)

Prosesen i EU og EØS

Illustrasjon av prosessen i EU og EØS/Efta fra utforming av forslag til gjennomføring av vedtak i EU og EØS. Kilde: Regjeringen.no

Bredt spekter av uformelle kanaler for medvirkning

Ettersom Norge står utenfor EU må alternative kanaler og ressurser ofte tas i bruk for å påvirke og medvirke i det europeiske samarbeidet. Noen av disse kanalene er tilgjengelige for oss gjennom vårt avtaleverk med EU. Gjennom EØS-avtalen inviteres f.eks. Norge til å delta på uformelle ministermøter på områder som er dekket av avtalen, for eksempel møter som omhandler konkurransevne, utdanning, kultur, miljø, arbeidsliv, sosialpolitikk, helse, forbrukerpolitikk, energi og samferdsel. Ifølge Regjeringens EU-strategi prioriteres deltakelse på statsrådsnivå på disse møtene.

Den norske delegasjonen i Brussel har kontakt med alle Generaldirektoratene (DGs) i EU-kommisjonen. De mest aktuelle Generaldirektoratene for arbeidet med EGD er DG CLIMA, DG ENV, DG ENERG, DG AGRI, DG MOVE, DG TRADE, DG REGIO, DG GROW og DG COMP¹⁰.

Norge deltar også i såkalte likesinnet-nettverk på flere områder. På klimaområdet innebærer dette samarbeid med den såkalte Green Growth Group (medlemsland inkluderer Tyskland, Nederland, Danmark, Sverige, Finland, Luxemburg, m.fl.). Innen kjemikalieområdet har Norge deltatt i samarbeid med ReachUp-initiativet (medlemsland inkluderer Danmark, Sverige, Frankrike, Tyskland, Belgia, Østerrike m.fl.). Innen transport har Norge hatt samarbeid med European Road Alliance (medlemsland inkluderer Danmark, Sverige, Frankrike, Tyskland, Luxemburg, Belgia, Østerrike m.fl.). Innen bærekraftig finansiering er Norge medlem av International Platform on Sustainable Finance som er et internasjonalt initiativ med medlemmer fra alle verdensdeler¹¹. EU-delegasjonen og politisk ledelse møter også utvalgte MEPs og komiteledere i Europaparlamentet i forbindelse med utvalgte saker. I noen saker der det vurderes som hensiktsmessig, møter også norske myndighetsrepresentanter, inkludert statsråder, med Secretariat General i Kommisjonen eller Rådet for å fremme norske posisjoner.

Departementene oppgir nordisk samarbeid som viktig for å medvirke til utviklingen av EUs regelverk. Etter vedtak i 2019 vil det nordiske samarbeidet på klima- og miljøområdet få tilført mer ressurser. De vi intervjuet var imidlertid opptatt av at Norge har en fleksibel tilnærming til å kartlegge likesinnede land man kan samarbeide med innenfor ulike saksområder. Imidlertid er nordiske land ofte i kategorien likesinnede innenfor områder som klima og miljø, og da ofte sammen med land som Tyskland og Nederland.

10) Se liste med forkortelser i Appendiks 3.

11) [International Platform on Sustainable Finance](#)

12) [EØS-notatbasen](#)

13) [Oversikt over spesialutvalgene](#)

Utvikling av norske posisjoner

Planer for koordinering og utvikling av norske posisjoner i forbindelse med EGD

Ifølge EU-strategien skal regjeringen sikre en effektiv medvirkning til EUs politikktutforming gjennom å arbeide samordnet, konsultere berørte parter og bidra til dialog med Stortinget om aktuelle saker i europapolitikken. Statsministeren har det generelle koordineringsansvaret i regjeringen, mens Utenriksministeren har et særlig ansvar for å ivareta helheten i europapolitikken og forholdet til EU. Utenriksministeren leder Regjeringens europautvalg som skal bidra til samordning i aktuelle europaspørsmål.

EØS-notatbasen inneholder informasjon om regjeringens arbeid med EØS-relevante saker¹². Så tidlig som mulig etter at man blir kjent med at EU-kommisjonen forbereder et forslag til en EØS-relevant rettsakt skal det opprettes en ny sak i EØS-notatbasen. Saken skal kunne følges gjennom fire faser. Et EØS-faktanotat skal opprettes så snart en sak blir kjent for departementene. Et foreløpig posisjonsnotat utarbeides så snart Kommisjonen formelt har foreslått en rettsakt. Posisjonsnotater opprettes først når en sak er formelt vedtatt i EU og gjennomføringsnotat utarbeides når rettsakten skal gjennomføres i norsk lov. Hvert sektordepartement er ansvarlig for å opprette de EØS-notatene som er relevante for deres arbeid. Innenfor rammen av EGD og EU-Kommisjonens arbeidsprogram for 2021 bør det derfor foreligge en rekke faktanotater som beskriver de sakene der Kommisjonen nå arbeider med sine forslag til rettsakter.

I saker som berører flere departementer skal posisjonene behandles i Spesialutvalg som ledes av det fagdepartementet som har det forvaltningsmessige hovedansvaret og som har ansvar for at alle relevante sider av en sak blir belyst¹³. Særlig viktige saker i samarbeidet med EU eller spørsmål som omfatter flere statsråders ansvarsområder skal avklares i regjeringen så tidlig som mulig, for å legge grunnlaget for effektiv norsk medvirkning i det europeiske samarbeidet.

Som for annet EU-arbeid er det Utenriksministerens oppgave å koordinere departementenes arbeid med EGD. Imidlertid fremstår arbeidet med EGD som sterkt preget av sektordepartementene. De følger sakene innenfor sine sektorområder tett, mens UD mer tar tak i den utenrikspolitiske dimensjonen. Koordineringsinnsatsen utføres av et team på to personer som ble tildelt denne

rollen fra august 2020. Det er mulig at denne konstellasjonen vil påvirke hvordan arbeidet gjennomføres fra norsk side fremover men to personer synes lite gitt EGDs omfang og samlet betydning for Norge og industriens rammebetingelser.

Departementene har begrenset med ressurser, kapasitet og kompetanse til å følge opp alle initiativ som tas i EU. Det innebærer at direktorater og statlige virksomheter også blir viktige, fordi de kan tilføre ressurser og delta med kompetanse i ekspertgrupper og annet arbeid. For KLD er Miljødirektoratet særlig viktig, mens NFD ikke på samme måte har en ytre etat med fagmiljøer som er relevante inn mot industripolitikken. På områder innenfor forskning og innovasjon brukes imidlertid ressurser fra Forskningsrådet og Innovasjon Norge.

Begrenset utveksling av informasjon med bedrifter

Regjeringens EU-strategi henviser til utredningsinstruksen som slår fast at berørte parter normalt skal høres før myndighetene definerer norsk posisjon til nytt regelverk foreslått av Europakommisjonen¹⁴. Ifølge strategien har hver enkelt statsråd ansvar for å konsultere berørte parter på sitt saksfelt. Terskelen for å invitere til saksspesifikke samråd skal være lav.

Av våre intervjuer fremgår det at departementene oppfatter at NHO, Norsk Industri og LO gir relevante bidrag, er tett koblet på det som skjer inn mot EGD og at de har egne europeiske nettverk som gir muligheter for påvirkning. Kontakten mellom departementene og næringslivsorganisasjonene finner sted i etablerte kontaktutvalg der relevante departementer informerer om sitt arbeid i EØS-relevante saker til et bredt knippe av representanter fra sivilsamfunnet (næringslivsorganisasjoner, fagforeninger m.fl) og disse redegjør for sine overordnede

posisjoner. Av det vi erfarer foregår det lite utveksling av mer detaljert informasjon om næringslivets utfordringer og posisjoner i den tidlige fasen av regelverksutformingen der norske myndigheter formelt sett har best mulighet til medvirkning.

Det er beskjeden direkte kontakt mellom departementene og norske bedrifter om saker som omhandler EU og EGD. Basert på våre intervjuer kan det også virke som om det er et problem knyttet til transparens rundt departementenes arbeid med disse sakene. Som vist i forrige kapittel har prosessindustribedriftene en oppfatning av at departementene bidrar lite inn mot påvirkning av EGD. Samtidig oppgir de vi har snakket med i departementene at de i liten grad blir kontaktet av bedriftene om slike saker. Det kan se ut til at det departementene velger å gjøre i saker som omhandler EU og EGD ikke har en forankring i industrien, og at bedriftene derfor ikke ser hva departementene gjør. Bedriftene etterlyser også enkel tilgjengelig informasjon om hvem de skal kontakte om EU-relaterte saker, og om hva departementene arbeider med. Dette kan tyde på at informasjonen i EØS-notatbasen ikke er tilstrekkelig, ikke kommer tidlig nok eller ikke er oppdatert. Her kan også bransjeorganisasjoner som NHO og Norsk Industri spille en viktig rolle i å holde bedriftene oppdatert.

Ansatte i sektordepartementene har en travel hverdag, hvor de skal følge opp initiativer fra EU og samordne internt i departementet og på tvers av departementene hva som er norske posisjoner. For prosessindustribedriftene fremstår det som tilfeldig hvilke saker som prioriteres og hvordan Norges posisjoner utarbeides. Risikoen ved manglende transparens, kontakt og utveksling av informasjon er at det kan bli noe tilfeldig hva som prioriteres, og at Norge kan komme bakpå i saker som reelt sett er viktige for norsk industri.

14) [Utredningsinstruksen](#)

6

**Kartlegging av industriens
prioriterte saker**

Kartlegging av industriens prioriterte saker

I dette kapittelet har vi kartlagt hvilke politiske initiativer som ventes å påvirke norsk prosessindustri de nærmeste årene. Listen over initiativer er oppsummert i Appendiks 1. Informasjonen baserer seg dels på analyse av dokumenter og publikasjoner fra EU, dels på innhenting av opplysninger fra nøkkelpersoner i EU-institusjonene. Vi har også søkt i EØS-notatbasen og på regjeringens hjemmesider for å få en forståelse av statusen for norsk arbeid med ulike initiativer. Ifølge et EØS-faktanotat for European Green Deal som ble opprettet 6. februar, var EGD oppe på møtet i Spesialutvalget for miljø 22. januar 2020. Klima- og miljødepartementet arrangerte også et omfattende møte i EØS-referansegruppen for miljø (EØS-forum) 23. januar, hvor et bredt spekter av norske aktører og andre departementer deltok. Det fremgår ikke hvordan saken er tatt videre i departementene og hvilke prioriteringer som er gjort.¹⁵ Foreløpig er det bare utarbeidet noen få EØS-notater som beskriver kommende rettsakter under EGD i saker som er viktige for industrien – disse er omtalt under.

Initiativer som vil påvirke industriens produksjonskostnader

Tilgang på kraft til en konkurransedyktig pris er norsk prosessindustriens fremste konkurransefortrinn. Dette understrekes i våre intervjuer med prosessindustribedriftene og er utførlig beskrevet i Prosess21s ekspertgrupperapport om kraft¹⁶. Her beskrives også faren for karbonlekkasje, som kan bli utfallet dersom en strammere klimapolitikk gir europeisk industri en økning av kostnader som konkurrenter utenfor Europa er fritatt fra. Faren for karbonlekkasje forventes å øke i takt med implementeringen av EUs forsterkede klimamål. Tiltak som motvirker dette, som CO₂-kompensasjon og frikvoter, vil da bli svært viktige. Derfor er prosessindustrien svært opptatt av EU-kommisjonens varslede «Fit for 55»-pakke, som vil inneholde konkrete forslag til regelverk som skal legges frem innen juni 2021. Et av hovedgrepene i pakken vil være å styrke og utvide kvotesystemet, stramme inn reglene for energieffektivitet og fornybar energi samt øke opptaket av klimagasser i skog- og arealbrukssektoren. Arbeidet med en karbon-toll fortsetter også. I tillegg til Fit for 55-pakken omfatter European Green Deal en rekke forslag til endringer i regelverk som vil påvirke tilgangen på, og kostnaden for,

andre råvarer enn energi samt regulere industriutslipp utenom CO₂.

Nedenfor følger en omtale av prosessindustriens prioriterte saker, inkludert en tidslinje for de aktuelle politiske prosessene og hvilken EU-institusjon som er ansvarlig for arbeidet.

Oppdatering av industristrategien

Kommisjonen planlegger allerede en oppdatering av industristrategien innen utgangen av første halvår 2021.¹⁷ Oppdateringen er begrunnet i endret global konkurranse og behovet for å sikre fortsatt europeisk lederskap for det digitale og grønne skiftet samt for å forbedre strategisk autonomi, bl.a. på råvaresiden. EU-parlamentet har utarbeidet en rapport med en ønskeliste for hva som bør endres. Listen inkluderer blant annet ønsker om endringer i statsstøttereguleringen som innebærer høyere støttenivåer. DG GROW vil lede arbeidet med å oppdatere strategien.

Klimaplanen og Fit for 55-pakken

Kommisjonens fremleggelse av forslaget til forsterkede klimamål i september ble ledsaget av en konsekvensutredning som beskriver beregningene som det nye målet for 2030 var basert på.¹⁸ Konsekvensutredningen konkluderte med at det forsterkede klimamålet ville ha «relativt begrensede» effekter på total produksjon frem mot 2030, men at det ville påvirke visse sektorer. Blant annet ventes en redusert sysselsetting i kullindustrien og andre fossile industrier samt i industri innen jernholdige og ikke-metalliske mineraler.

Hovedmålene i planen er å

- finne en kostnadseffektiv vei til klimanøytralitet innen 2050
- stimulere til opprettelse av grønne arbeidsplasser og fortsette utviklingen med økonomisk vekst og fallende utslipp
- oppfordre internasjonale partnere til å utvide sine klimaambisjoner for å begrense den globale oppvarmingen til 1,5°C og unngå de verste og mest alvorlige effektene av klimaendringene

Prosessindustrien er svært opptatt av EU-kommisjonens varslede «Fit for 55»-pakke, som vil inneholde konkrete forslag til regelverk som skal legges frem innen juni 2021.

15) EØS-faktanotat om EGD

16) Kraftmarkedet – Prosess21 Ekspertgrupperapport

17) Pressemelding

18) Climate Target Plan

I arbeidsprogrammet for 2021 fremgår det at Kommisjonen vil presentere nye regulatoriske forslag for å ta tak i dette innen juni 2021 i sin Fit for 55-pakke, der følgende temaer tillegges særlig viktighet:

- det europeiske kvotehandelssystemet (ETS), inkludert gjennomgang av ETS-direktivet
- energieffektivitet, inkludert gjennomgang av energieffektivitetsdirektivet
- fornybar energi, inkludert gjennomgang av fornybardirektivet
- CO₂-utslipp fra veitransport, inkludert gjennomgang av ytelsesstandarder for CO₂-utslipp for biler og varebiler, herunder utfasingsmål for forbrenningsmotorer
- landbruk, arealbruk, endring av arealbruk og skogbruk (LULUCF), inkludert gjennomgang av LULUCF-forordningen
- innsatsdeling, inkludert gjennomgang av innsatsdelingsforordningen
- Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) er foreslått som et ytterligere instrument

Fit for 55-pakken vil bli gjenstand for høringsrunder i alle medlemsland. Les mer om dette i kapittel 7. Noen av disse initiativene er svært viktige for industrien og derfor videre beskrevet i neste avsnitt.

Industrien mener isteden at CBAM kun bør brukes som et tilleggsinstrument for å differensiere varer produsert i EU fra varer fra tredjeland.

Initiativer som vil påvirke CO₂-kostnader og utslipp

Karbontoll (CBAM)

I henhold til Arbeidsprogrammet for 2021 planlegger Kommisjonen å legge frem et lovforslag for å introdusere en karbontoll – såkalt Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) – i løpet av første halvår.¹⁹ Konsekvensutredningen for tiltaket ble publisert 4. mars 2020. Målet med tiltaket er å motvirke risikoen for karbonlekkasje ved å illegge en form for toll på import av industrivarer til EU basert på varenes CO₂-avtrykk. Ordningen vil måtte være i henhold til reglene i Verdens handelsorganisasjon og skal motivere produsenter i tredjeland til å redusere sine CO₂-utslipp. Noen observatører er urolige for at behovet for økte inntekter for å finansiere de mange krisepakken fra EU kan gjøre at behandlingen av CBAM

forseres og ikke blir gjenstand for en grundig nok behandling. Dette kan man ane spor av i Rådets deklarasjon fra 21. juli, hvor det fremgår at Kommisjonen skal introdusere sitt forslag til CBAM og en digital avgift allerede i første semester 2021, med mål om at ordningen skal være på plass senest 1. januar 2023.

Den offentlige høringen av CBAM ble avsluttet 28. oktober, og alle prosessindustriens organisasjoner og mange av bedriftene har skrevet høringsinnspill. I hovedsak ønsker industrien at kvotehandelssystemet fortsatt skal være det fremste markedsbaserte instrumentet for å redusere utslipp i europeisk industri og energisektor. Bedriftene uttrykker uro for at CBAM kan komme til å erstatte instrumentene for beskyttelse mot karbonlekkasje som ligger i kvotehandelssystemet – stikk i strid med EUs intensjon med CBAM. Industrien mener isteden at CBAM kun bør brukes som et tilleggsinstrument for å differensiere varer produsert i EU fra varer fra tredjeland. Man frykter at kompleksiteten ved å innføre CBAM, inkludert behovet for å følge reglene i Verdens handelsorganisasjon, vil føre til utilsiktede konsekvenser som øker kostnadene for europeiske forbrukere. Dette forventes å kunne resultere i at industrien presses ut av Europa, med påfølgende karbonlekkasje.

CBAM er svært kontroversiell, og det foregår diskusjoner på tvers av EUs institusjoner om hvilken form en eventuell ordning vil måtte ha. Les mer om dette i kapittel 7.

Ansvarlig generaldirektorat: DG TAXUD

Tidslinje: Offentlig høring avsluttet 28 oktober.

Komisjonens vedtak ventes i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Revisjon av kvotehandelssystemet (ETS)

Revisjonen av EUs kvotehandelssystem for 4. handelsperiode fra 2021–2030 er nettopp ferdigstilt og trer i kraft fra januar 2021. Som del av Fit for 55-pakken og Climate Target Plan skal Kommisjonen likevel i gang med en ny revisjon for å gjøre ETS enda bedre skikket til å nå de forsterkede klimamålene. Revisjonen vil handle om et lavere kvotetak, fjerning av frikvoter for luftfarten og utvidelse av kvotehandelssystemet eller opprettelse av et separat kvotehandelssystem for hhv. bygg og anlegg og maritim transport. I tillegg skal det vurderes å innføre et minstekrav for bruk av grønt hydrogen i industriprosesser.²⁰ Hver av disse endringene vil få store konsekvenser for tilgjengeligheten av og prisen på CO₂-kvoter i markedet,

19) [Carbon Border Adjustment Mechanism](#)

og dermed også ha direkte effekt på konkurransekraften til norsk prosessindustri i møte med ikke-europeiske konkurrenter. Etter denne revisjonen vil kvotehandels-systemet bli betraktet som en inntektskilde (own resource) for EU.

Ansvarlig generaldirektorat: DG CLIMA

Tidslinje: Tilbakemelding på Inception Impact Assessment skjer i tiden 29. oktober – 26. november. Åpen høring ventes å starte innen utgangen av 2020. Kommisjonens forslag ventes fremlagt i juni 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet
EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Handlingsplan for nullutslipp til vann, luft og jord

1. oktober la Kommisjonen frem et veikart for å oppnå sin ambisjon om nullutslipp til vann, luft og jord.²¹ Veikartet omfatter planer om å forbedre dagens regelverk knyttet til helse, overvåking av utslipp og utslippsreducerende tiltak. Det vil også se på hvordan næringslivet kan gi bedre informasjon til EUs innbyggere om regelverk for forurensing.

Ansvarlig generaldirektorat: DG ENV

Tidslinje: Veikartet er på høring til 29. oktober. Kommisjonen ventes å vedta sitt forslag i første halvår 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet
EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Industriutslippsdirektivet (IED)

EU-kommisjonen har foretatt en evaluering av IED og konkludert med at direktivet har fungert etter intensjonen, men at det bør utvides til å omfatte flere sektorer, inkludert mineralutvinning og akvakultur.²² Hovedfokuset i revisjonen av IED vil ligge i å gjøre IED til et instrument for en mer sirkulær industri, blant annet ved å integrere prinsipper for sirkulær økonomi i referansedokumentene for Best Available Technology (BREF) og ved å fremme elektrifisering og gjenbruk av lavtemperaturvarme i industrielle prosesser.

Ansvarlig generaldirektorat: DG ENV (Environment)

Tidslinje: Offentlig høring ventes innen utgangen av 2020. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i fjerde kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet
EØS-notatbasen: Ikke opprettet

20) Grønt hydrogen er betegnelsen på hydrogen produsert ved hydrolyse.

21) [Roadmap towards a Zero Pollution Ambition for air, water and soil](#)

22) [Industrial Emissions Directive](#)

Kjemikaliestrategien

Kommisjonen publiserte sin Chemicals Strategy for Sustainability 14. oktober 2020. Strategien foreslår konkrete tiltak som skal beskytte innbyggere og miljøet mot skadelige kjemikalier, med fokus på å fase ut disse stoffene fra forbruksvarer. Strategien skal også fremme innovasjon innen kjemikalieindustrien og forbedre administrative prosedyrer relatert til klassifisering av farlige kjemikalier.

Initiativer som vil påvirke tilgang til og kostnad for energi og råvarer

Strategien for integrasjon av energisystemet og hydrogenstrategien

Strategien for integrasjon av energisystemet ble publisert sammen med hydrogenstrategien 8. juli 2020.^{23,24} De to strategiene har som mål å stake ut kursen mot et mer effektivt og integrert energisystem basert på følgende pilarer:

- et mer sirkulært energisystem med fokus på energi-effektivisering
- økt elektrifisering av sluttbrukersektorer
- i sektorer der elektrifisering er vanskelig, økt implementering av miljøvennlig drivstoff, inkludert fornybart hydrogen og bærekraftig biodrivstoff
- et regelverk som ivaretar et mer allsidig («multi-directional») energisystem med bl.a. mer batterilagring og flere «prosumenter»

Hydrogenstrategien på sin side utreder hvordan «grønt hydrogen» kan bidra til reduserte utslipp i industrien for å møte klimamålene i 2030 og 2050. Et viktig tiltak anses å være erstatning av bruk av karbonintensivt hydrogen (basert på naturgass) i raffinerier og gjødselproduksjon samt erstatning av andre fossile brennstoffer i stålproduksjon. Målet er å installere 6 GW elektrolysebasert hydrogen innen 2024. For å stimulere etterspørselen ser Kommisjonen på mulige insentiver, inkludert muligheten for minstekrav for bruk i industrien, som en del av kvotehandelsystemet. I Norge er bruk av hydrogen aktuelt for bedrifter som Yara, Tizir og Celsa, men selskapene er bekymret for at EUs lovgivere ikke forstår behovet for en overgangsperiode og for finansieringsløsninger som kan avlaste økte driftskostnader frem til hydrogen blir konkurransedyktig.

De fleste reguleringene som vil følge strategien for integrasjon av energisystemet, inkludert nettverkskoder og regulering av kapasitetsmarkeder, vil påvirke prosessindustrien. Imidlertid er revisjonen av energi-effektiviseringsdirektivet, fornybardirektivet og energiskattedirektivet høyere prioritert av industrien. Hydrogenstrategien peker på mulige endringer i både ETS og fornybardirektivet som har relevans for industrien. I tillegg foreslås forskjellige finansieringsløsninger for å fremme kostnadseffektiv produksjon og bruk av hydrogen. Noen av disse er omtalt i neste seksjon om tilgang på finansiering.

Energieffektiviseringsdirektivet (EED)

Evalueringen av EED har som mål å avdekke hvordan direktivet kan bidra til å nå de forsterkede klimamålene.²⁵ Kommisjonen peker for eksempel på et stort, underutnyttet potensial for gjenbruk av overskuddsvarme i industrien, enten i egne prosesser eller som fjernvarme. Kommisjonen vil derfor styrke regelverket for å bygge ned barrierer for innføring av slike løsninger. Den såkalte Primary Energy Factor (PEF) skal også revideres. Norsk prosessindustri er opptatt av at energieffektiviserings tiltak må basere seg på energiintensitet per tonn produsert, og ikke på en reduksjon av absolutt forbruk. Det er også viktig at reguleringene tar høyde for at investeringer i energieffektivisering er svært kapitalintensive. Dette er særlig tilfelle for industri som ikke ligger i en industripark eller ikke har tilgang til et fjernvarmenett. For å få til en storskala-implementering av slike løsninger må man derfor få på plass finansieringsordninger.

Ansvarlig generaldirektorat: DG Energy

Tidslinje: Offentlig høring ventes åpnet innen utgangen av 2020. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Olje- og energidepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Fornybardirektivet (RES)

Gjennomgangen av fornybardirektivet skal avgjøre om direktivet kan bidra ytterligere til å nå klimamålene, og om overgangen til et mer fornybart og integrert energisystem kan forseres. Revisjonen vil vurdere en mulig økning av fornybarmålet (opp fra 32 prosent), tiltak for elektrifisering og økt bruk av hydrogen. For prosessindustrien vil det være viktig med tiltak som øker tilgangen på konkurransedyktig fornybar energi. Imidlertid råder det bekymring for om man vil innføre pålegg eller minimumskrav for bruk av hydrogen før dette blir konkurransedyktig. Et annet område som er gjenstand for bekymring for norsk prosessindustri, er ordningen med opprinnelsesgarantier (GoOs). Norsk prosessindustri mener at EUs ordning bør justeres slik at opprinnelsesgarantier ikke skal være en del av varedeklarasjonen for strøm, men kun brukes som en frivillig støtte til fornybar energi, selv om systemet som sådant ikke medfører noen fysisk utvikling av ny fornybar energi i Europa. Disse problemstillingene er utførlig beskrevet i Prosess21s ekspertgrupperapport om kraft.²⁶

Ansvarlig generaldirektorat: DG Energy

Tidslinje: Offentlig høring ventes åpnet innen utgangen av 2020. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Olje- og energidepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Foto: Unsplash

23) [Strategy for Energy System Integrator](#)

24) [EU Hydrogen Strategy](#)

25) [Energy Efficiency Directive](#)

Energiskattedirektivet (ETD)

Revisjonen av ETD skal sikre bedre samordning av energiskatteregimer i EU.²⁷ I konsekvensutredningen hevdes det at de mange unntakene og rabattene i medlemslandene er å sammenligne med subsidier på fossil energi, noe som ikke er i tråd med målene i EGD. Industrien er uenig i dette. ETD er relevant for norsk industri, da det styrer muligheten for å gi unntak for elavgiften.

Ansvarlig generaldirektorat: DG TAXUD

Tidslinje: Offentlig høring avsluttet 14. oktober.

Kommisjonens forslag ventes vedtatt i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Olje- og energidepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Kritiske råmaterialer

Koronakrisen har avdekket sårbarheter i mange globale verdikjeder, særlig på områder av strategisk eller sikkerhetspolitisk betydning. EU la 3. september frem et veikart som skal ta for seg utfordringene knyttet til at EU per i dag er avhengig av import av en rekke strategisk viktige råmaterialer fra et lite antall tredjeland.²⁸ Unionen er dermed sårbar for endringer i handelspolitikken og andre geopolitiske «uroligheter». Veikartet inneholder en liste over strategisk viktige råmaterialer som bl.a. inkluderer bauxitt og silisium. Særlig to av tiltakene i strategien er viktige for norsk prosessindustri:

- økt støtte til FoU innen avfallshåndtering og avanserte materialer og substitusjon gjennom instrumenter som Horizon Europe
- kartlegging av tilgangen på sekundære kritiske råmaterialer i EU og arbeid for å identifisere potensielle utvinningsprosjekter for disse

The European Raw Materials Alliance (ERMA) ble lansert samtidig med Veikartet og skal arbeide for å identifisere barrierer og muligheter for investeringer i råmaterialeprosjekter, fra utvinning til resirkulering.²⁹ Alliansen skal mobilisere industri- og forskningsaktører, medlemsland, finansinstitusjoner og sivilsamfunn. Norske medlemmer inkluderer Hydro, REEtec, Elkem, Battery Norway og Eyde-klyngen.

Skogstrategien

Kommisjonen planlegger å lansere en ny skogstrategi i Q1 2021. Strategien skal blant annet omhandle skogens rolle i en sirkulær økonomi. For biobasert prosessindustri er strategien viktig ved at den kan si noe om fremtidig tilgang på skogarealer. For andre industribedrifter som anser bruk av skog som prosessmateriale som et viktig klimatiltak, vil et viktig spørsmål være om bruk av skog skal regnes som CO₂-nøytralt. I Kommisjonens arbeidsprogram varsles arbeid med en revisjon av den såkalte LULUCF-forordningen som ser på skogens rolle som karbonreservoar, såkalt «carbon sink».³⁰

Ansvarlig Generaldirektorat: DG CLIMA

Tidslinje: Kommisjonens fremleggelse av strategien ventes i første kvartal, mens revisjonen av LULUCF-forordningen ventes i andre kvartal av 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet, Landbruksdepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

26) [Renewable Energy Directive](#)

27) [Energy Taxation Directive](#)

28) [Critical Raw Materials Resilience, Commission Communication](#)

29) www.erma.eu

30) [Artikkel om europeisk skogs rolle som carbon sink](#)

Initiativer som vil påvirke industriens tilgang til kapital

I EU foregår det et betydelig arbeid for å fremme klima- og bærekraftshensyn i finanssektoren gjennom bl.a. å klassifisere økonomisk aktivitet som bærekraftig eller ikke. Dette ventes å påvirke industriens tilgang til, og pris på, finansiering til regulær virksomhet og til satsing på nye, grønne prosjekter. Målet er å dreie kapitalstrømmer bort fra f.eks. fossil industri i retning av mer bærekraftig økonomisk aktivitet.

Prosessindustrien vil måtte gjennomføre betydelige tiltak for å nå Norges forsterkede klimamål, som er på linje med EUs. Dette vil kreve betydelig forsknings- og innovasjonsinnsats og investeringer for å implementere mer klimavennlige løsninger i eksisterende anlegg. Prosess21s ekspertgrupperapport om vertskapsattraktivitet trekker frem viktigheten av at Norge har et tett samarbeid med EU om rammevilkår og finansielle virkemidler på områder der Norge har særlige fortrinn.³¹ Her nevnes særlig verdikjeden for ikke-jernholdig produksjon, batteri, hydrogen og CCUS. Som følge av koronakrisen har EU, på lik linje med Norge, vedtatt flere krisepakker som skal bidra til å gjenreise økonomien etter krisen. Flere av EUs pakker vil delvis bli brukt til betydelige økninger i programmer for FoU og implementering av prosjekter som er i tråd med målene i EGD.

Nedenfor følger først en gjennomgang av saker som vil påvirke tilgang til privat finansiering og deretter en oversikt over initiativer som vil påvirke tilgangen til offentlige virkemidler og finansieringsinstrumenter.

Initiativer som påvirker tilgang til privat kapital

Taksonomiforordningen

EU Taxonomy Regulation trådte i kraft i juli 2020. Forordningen etablerer kriterier som bestemmer om en økonomisk aktivitet skal regnes som miljømessig bærekraftig for investorer, og er ment å styre privat kapital i retning av mer bærekraftige selskaper og prosjekter. Så langt dekkes kun noen få norske prosessindustribedrifter av taksonomien.³² Videre utvidelse av taksonomien til nye sektorer vil utføres av Platform for Sustainable Finance som ble etablert 1. oktober. Plattformen skal også gi råd til EU om nye kriterier for taksonomien, inkludert mulig utvidelse til flere miljøaspekter og eventuelt også sosiale aspekter ved bærekraft. Taksonomien ventes å få stor

innvirkning på prosessindustriens adgang til, og kostnad for, privat finansiering og vil påvirke flere andre politikk-områder (se kapittel 3).

EUs klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer

Ifølge taksonomiforordningen skal Kommisjonen vedta delegerte kommisjonsvedtak (Delegated Acts) for å etablere tekniske kriterier som bestemmer under hvilke forhold en spesifikk økonomisk aktivitet kan regnes å bidra til ett eller flere av EUs miljømål uten å føre til betydelige negative konsekvenser for noen av de andre miljømålene. Kommisjonen er i ferd med å ferdigstille arbeidet med dette klassifiseringssystemet, som skal være i tråd med taksonomiforordningen og rapporten fra Technical Expert Group on Sustainable Finance (TEG) som ble levert i slutten av 2019. Kommisjonen ventes å vedta sitt forslag til Delegated Act innen 31. desember 2020. Deretter har Parlamentet og Rådet to måneder til å komme med eventuelle innsigelser. Hvis de ikke har innsigelser, trer regelverket i kraft. EU har som mål at alle medlemsland skal ha implementert regelverket innen utgangen av 2021 slik at rapportering kan starte i 2022.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG FISMA

Tidslinje: Kommisjonens forslag ventes innen 31. desember. Parlamentet og Rådet kan komme med innsigelser inntil to måneder etter dette.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet

EØS-notatbasen: Faktanotat for Handlingsplanen for bærekraftig finansiering ble opprettet 29.5.2019. Dette omtaler taksonomien og relaterte reguleringer. Det er ikke opprettet egne EØS-notater relatert til klassifiseringssystemet spesielt. Saker relatert til bærekraftig finansiering skal behandles av spesialutvalget for kapitalbevegelser og finansielle tjenester.

Direktivet for ikke-finansiell rapportering

For å sikre et godt fundament for bærekraftig finansiering vil Kommisjonen evaluere direktivet som regulerer ikke-finansiell rapportering – ofte også kalt bærekraftsrapportering. Endringene i direktivet vil handle om å sikre god tilgang til ikke-finansiell informasjon for investorer som skal beregne risiko relatert til klima, miljø og sosiale forhold, og miljøeffekten av sine investeringer. Direktivet vil sette krav til hvor mye informasjon selskaper må gjøre tilgjengelig for å sikre troverdighet og transparens med tanke på miljø- og klimamessige effekter. Samtidig skal

31) [Vertskapsattraktivitet – Prosess21s ekspertgrupperapport](#)

32) [Nettside som gir et nyttig overblikk over de mange initiativene innen bærekraftig finans](#)

direktivet redusere den administrative byrden av ikke-finansiell rapportering for bedrifter. Arbeidet med revisjonen kommer samtidig som det foregår flere initiativer for å konsolidere og standardisere kravene til såkalt ESG-rapportering (Environment, Social and Governance) for selskaper, bl.a. i regi av KPMG, EY, PwC og Deloitte. Forhåpentligvis kan disse prosessene samkjøres slik at målet om redusert administrativ byrde kan oppnås.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG FISMA

Tidslinje: Offentlig høring avsluttet 11. juni. Kommisjonen foreslår ventet fremlagt i første kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet

EØS-notatbasen: Faktanotat for Handlingsplanen for bærekraftig finansiering ble opprettet 29.5.2019. Dette omtaler taksonomien og relaterte reguleringer. Det er ikke opprettet egne EØS-notater relatert til denne reguleringen spesielt. Saker relatert til bærekraftig finansiering skal behandles av spesialutvalget for kapitalbevegelser og finansielle tjenester.

Ny strategi for bærekraftig finans

EU-kommisjonen skal legge frem en ny strategi for bærekraftig finans basert på handlingsplanen for bærekraftig finansiering fra 2018 og rapportene fra Technical Expert Group on Sustainable Finance. Strategien skal inneholde politiske verktøy som skal sikre at det finansielle systemet medvirker til et mer bærekraftig næringsliv som del av den økonomiske gjenreisningen etter koronakrisen. Et av hovedmålene i strategien vil være å gjøre vurdering av klima- og miljørisiko til en integrert del av det finansielle systemet. Strategien vil bli publisert sammen med direktivet for ikke-finansiell rapportering.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG FISMA

Tidslinje: Offentlig høring avsluttet 15. juli. Kommisjonens forslag ventet fremlagt i første kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Finansdepartementet

EØS-notatbasen: Faktanotat for Handlingsplanen for bærekraftig finansiering ble opprettet 29.5.2019. Dette omtaler taksonomien og relaterte reguleringer. Det er ikke opprettet egne EØS-notater relatert til den nye strategien for bærekraftig finans spesielt. Saker relatert til bærekraftig finansiering skal behandles av spesialutvalget for kapitalbevegelser og finansielle tjenester.

Bærekraftig bedriftsstyring

Initiativet for bærekraftig bedriftsstyring (Sustainable Corporate Governance) er nevnt i både handlingsplanen for sirkulær økonomi, biodiversitetsstrategien, Farm to Fork-strategien og i fremleggelsen av den økonomiske krisepakken Next Generation EU.³³ Kommisjonen skal presentere et forslag til rammeverk for bærekraftig bedriftsstyring med mål om å motvirke at selskapers kortsiktige finansielle interesser skal være i konflikt med de langsiktige bærekraftsmålene.³⁴

Ansvarlig Generaldirektorat: DG JUSTICE

Tidslinje: Høring åpnet 26. oktober og avsluttes 8. februar 2021. Kommisjonens forslag ventet i andre kvartal av 2021.

Ansvarlig departement: Nærings- og handelsdepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Foto: Unsplash

Foto: EU-kommisjonen

33) [Next Generation EU](#)

34) [Sustainable Corporate Governance](#)

Initiativer som gir tilgang til offentlig finansiering

Norsk deltakelse i EUs programmer er en viktig del av samarbeidet med EU. I 2021 starter en ny programperiode som varer til 2027. Som omtalt i kapittel 3 har de økonomiske skadevirkningene av koronakrisen ført til at Kommisjonen har foreslått et betydelig styrket langtidsbudsjett og flere finansielle instrumenter for å kickstarte økonomisk gjenoppbygging og sikre arbeidsplasser. Flere av virkemidlene som skal styrke gjennomføringen av EGD, har dermed fått økte midler. Norske selskaper har tilgang til de fleste av disse ordningene.

InvestEU:

- InvestEU er EUs største og viktigste program for å mobilisere offentlig og privat finansiering på områder som bærekraftig infrastruktur og digitalisering. Som EØS-medlem kan Norge delta i programmet. InvestEU skal samkjøre 14 tidligere programmer for investeringsstøtte, inkludert COSME og InnovFin, for å styrke synergier og skalafordeler.³⁵
- InvestEU-fondet skal implementeres av partnere som investerer i prosjekter gjennom en garantiordning. Hovedpartnere vil være European Investment Bank.
- Planen er at 5,6 milliarder euro skal gjøres tilgjengelig gjennom krisepakken Next Generation EU, mens 2,8 milliarder euro skal hentes fra EUs langtidsbudsjett for 2021–2027. Beløpene er foreløpig gjenstand for forhandlinger mellom EU-institusjonene.
- En investeringskomité skal godkjenne prosjektene basert på forhåndsbestemte kriterier som er fremsatt i en egen forordning. Prosjektene må adressere markedssvikt og være økonomisk bærekraftige, trenge EU-støtte for å kunne gjennomføres (addisjonalitet), være skalerbare, og så langt som mulig få inn private investeringer og bidra til å nå EUs politiske mål. Det fremgår foreløpig ikke hvordan bedrifter skal gå frem for å få tilgang til støtte.

EU Innovation Fund:

- Dette fondet er et instrument innenfor rammen av kvotehandelsystemet som skal støtte innovasjon og implementering av lavutslippsteknologi i ETS-sektorer med fokus på markedsintroduksjonsfasen.
- Fondets størrelse avhenger av karbonkvoteprisen og er anslått til cirka 10 milliarder euro i perioden 2020–2030.
- Innovation Fund har regelmessige utlysninger hvor

søkere må gjennom to søknadsrunder; 1) «Expression of interest», hvor man blir vurdert på prosjektets effekt, innovasjonsgrad og modenhet, og 2) «Full application», hvor prosjektet også vurderes basert på skalerbarhet og kostnadseffektivitet. Utlysninger legges ut på en egen nettportal.³⁶

Horizon Europe:

- Norske selskaper og forskningsinstitutter har hatt stor suksess med sin deltakelse i Horizon 2020. Kommisjonen har foreslått en ambisiøs ramme på 8 milliarder euro for arvtageren, Horizon Europe.³⁷ Beløpet er foreløpig gjenstand for forhandlinger mellom EU-institusjonene.
- Norges forskningsråd har etablert nasjonale referansegrupper som skal gi innspill til kommende utlysninger og består av over 200 personer fra akademia, institutter og andre interessenter.³⁸
- Kommisjonen har lovet at søknadsprosessen for Horizon Europe skal forenkles i forhold til Horizon 2020. Utlysninger vil bli publisert på Horizon Europes portal fra 2021.

Connecting Europe Facility:

- CEF er et instrument for å fremme vekst, sysselsetting og konkurransekraft gjennom investeringer i europeiske infrastrukturprosjekter.
- Den økonomiske rammen for energirelaterte prosjekter er satt til i overkant av 5 milliarder euro for perioden 2021–2027. Beløpet er foreløpig gjenstand for forhandlinger mellom EU-institusjonene.
- For å få støtte fra CEF må prosjekter være klassifisert som Important Projects of Common European Interest (IPCEI). Listen over godkjente prosjekter inneholder allerede norske prosjekter.

Norge er ikke med i Just Transition Fund, krisepakken Recovery and Resilience Facility og LIFE-programmet som støtter miljø- og klimatiltak. Ifølge statsbudsjettet for 2021 er det foreløpig flere uavklarte spørsmål når det gjelder norsk deltakelse i EUs programmer for neste periode. For eksempel er enkelte av programmene som omtales ovenfor, delvis knyttet til EUs krisepakke, Next Generation EU, der Norge ikke deltar. Norske myndigheter vil ta sin beslutning om deltakelse i EU-programmene etter at EU vedtar sitt langtidsbudsjett. Blant programmene som vurderes, finner vi følgende med relevans for prosessindustrien og EGD: Horizon Europe, Digital Europe og InvestEU.

35) [InvestEU](#)

36) [EU Innovation Fund utlysningsportal](#)

37) [Horizon Europe](#)

38) [Liste over personer i forskningsrådets referansegruppe](#)

Norske myndigheter vil ta sin beslutning om deltakelse i EU-programmene etter at EU vedtar sitt langtidsbudsjett.

Important Projects of Common European Interest (IPCEIs)

Ordningen med IPCEIs åpner for å gi statsstøtte utover rammene i statsstøttereguleringen til prosjekter som er av stor strategisk viktighet. Land som er gjenstand for statsstøttereguleringen, kan delta. IPCEIs innebærer muligheter for direkte statsfinansiering av et prosjekt som er nær kommersialisering, og mulighet for bedrifter til å samarbeide tett i en verdikjede uten å bryte konkurranse-reglene. Det er medlemslandene som gir støtte, men prosjekter må godkjennes av et strategisk forum opprettet av Kommisjonen.³⁹ For å bli godkjent som IPCEI må prosjektet oppfylle følgende kriterier:

- gi et tydelig bidrag til å oppnå ett eller flere av EUs politiske mål og ha stor betydning for konkurransekraft, bærekraftig vekst og verdiskaping i Unionen
- involvere mer enn en medlemsstat (herunder også EØS-medlemsstater), og effekten av prosjektet må tilkomme flere enn en stat
- IPCEI-prosjektet må være medfinansiert av private aktører i tillegg til den statlige støtten

Det er etablert en IPCEI for batterier der Sverige og Finland deltar, og IPCEIs for hydrogen og skyteknologi er på trappene. Prosessindustrien mener det er viktig at Norge deltar og fremmer IPCEIs på områder der Norge har spesielle fortrinn, f.eks. batterier eller karbonfangst, transport og lagring. Her kan Norge spille en viktig rolle i samarbeid med Storbritannia og Nederland.

Dagens regler for IPCEIs har blitt forlenget til 31. desember 2021. En pågående evaluering har vist at reglene så langt har fungert etter intensjonen, men at de bør oppdateres i lys av regulatorisk, teknologisk og markedsmessig utvikling og på grunn av EUs nye prioriteringer knyttet til økonomisk gjenoppbygging etter koronakrisen. Arbeidet vil foregå i 2021.

Revisjon av statsstøttereguleringen for energi og miljø (EEAG)

Reglene for EEAG har blitt forlenget til 31. desember 2021. En pågående evaluering har vist at reglene har fungert etter hensikten, men de bør likevel oppdateres for å reflektere regulatorisk, teknologisk og markeds-messig utvikling og for å støtte EUs overgang til en mer bærekraftig og digital økonomi. EEAG ligger til grunn for utformingen av viktige norske støtteordninger under Enova og Innovasjon Norge som prosessindustrien er opptatt av å beholde og forbedre. I arbeidsprogrammet for 2021 fremgår det at Kommisjonen skal revidere regelverket i løpet av året.⁴⁰ Revisjonen skal modernisere og forenkle rammeverket for statsstøtte til prosjekter innen lavutslippsteknologi og sirkulær økonomi innenfor rammen av lik konkurranse og EUs indre marked. Endringene vil vise hvordan EEAG bedre kan bidra til å oppnå målene i EGD og blant annet omhandle nye, utvidede grenser for støtteintensitet, terskelverdier for små, mellomstore og store bedrifter og hvilke typer prosjekter som skal regnes som bidrag til å nå EUs klima- og miljømål. Det ventes at Kommisjonen vil stramme inn reglene for statsstøtte på andre områder som faller utenfor rammen av EGD.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG COMP

Tidslinje: Kommisjonens forslag ventes vedtatt i Q4 2021.

Ansvarlig departement: Nærings- og fiskeri-departementet, Spesialutvalg for offentlig støtte

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

EEAG ligger til grunn for utformingen av viktige norske støtteordninger under Enova og Innovasjon Norge som prosessindustrien er opptatt av å beholde og forbedre.

39) [Strategic Forum on IPCEIs](#)

40) [Kommisjonens arbeidsprogram](#)

Initiativer som vil påvirke markedsadgang og nye forretningsmuligheter

EGD inneholder en rekke initiativer som vil påvirke norsk prosessindustriens markedsadgang, og som også kan gi nye forretningsmuligheter for Norge. På den ene siden vil økte krav til bruk av resirkulerte råvarer redusere markedet for noen av prosessindustriens produkter, mens andre reguleringer vil skape nye markeder og økt etterspørsel. Prosess21s ekspertgrupperapporter om hhv. produktutvikling, sirkulærøkonomi og entreprenørskap omtaler en rekke forretningsmuligheter som følger av overgangen til lavutslippssamfunnet.⁴¹ Dette kan for eksempel være utvikling av mer bærekraftige produkter, mer spesialiserte produkter som kan benyttes i nye, fremvoksende verdikjeder, og utvikling av avanserte løsninger og digitale tjenester som øker kundens effektivitet og konkurranseevne. I tillegg inneholder EGD flere strategier for å utvikle nye strategiske verdikjeder i Europa. I kapittel 4 trekker prosessindustribedriftene frem noen områder der Norge har særlige fortrinn. Disse inkluderer batterier, CCS og biobasert emballasje og miljøvennlige byggevarer. Nedenfor følger en omtale av prosessindustriens prioriterte saker på området.

Handlingsplan for sirkulær økonomi

Handlingsplanen for sirkulær økonomi har som mål å gjøre bærekraftige produkter til normen i Europa.⁴² Dette skal skje gjennom reguleringer som fremmer bærekraftig design, økt mulighet for forbrukere og offentlige innkjøpere til å velge mer bærekraftige og sirkulære produkter, og ved å forbedre sirkulariteten i industrielle prosesser. Under EGD skal det derfor utvikles politikk som bidrar til å utvikle markeder og betalingsvillighet for mer bærekraftige produkter, skape gode merke- og sertifiseringsordninger for produkters CO₂-påvirkning, sette krav om bruk av resirkulerte eller biobaserte materialer og gi satsing på nye bærekraftige verdikjeder. Som ledd i å øke sirkulariteten i industrien ønsker EU en satsing på industriell symbiose og vil revidere regelverk som kan skape markeder for sekundære råvarer. Alt dette faller innenfor områdene som det er viktig at norsk prosessindustri følger med på og påvirker utfallet av. Det er opprettet et faktanotat i EØS-notatbasen som omhandler handlingsplanen og viser til at egne notater vil utarbeides når Kommisjonen fremmer regelverksforslag som er EØS-relevante. Handlingsplanen for sirkulærøkonomi berører flere departementers arbeidsområder, og arbeidet skal koordineres i et spesialutvalg for miljø.

41) [Prosess21s ekspertgrupperapporter](#)

42) [Circular Economy Action Plan](#)

43) [Sustainable Products Initiative](#)

44) [Environmental performance of products and businesses – substantiating claims](#)

Initiativer for bærekraftige produkter

Kjernen i Sustainable Products Initiative er en evaluering av økodesign-direktivet med påfølgende revisjon.⁴³ Initiativet skal også regulere bruken av farlige kjemikalier i bl.a. stål- og sementindustrien. Omfanget av økodesign-direktivet skal utvides fra kun å gjelde energirelaterte produkter til et vidt spekter av produkter. I tråd med økt fokus på sirkularitet og digitalisering, og som et ledd i å øke forbrukermakten («empowering the consumer for the green transition»), skal initiativet sette rammer for gjenbruk, rett til å reparere (right to repair), og det foreslås også et elektronisk pass som legger frem informasjon om opprinnelse, gjenbruk- og reparasjonsmuligheter. På sikt skal dette føre til økt etterspørsel etter sekundære materialer. Som del av initiativet kommer et lovforslag om rapportering av klima- og miljøavtrykket til produktet.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG Environment, DG GROW og DG Energy

Tidslinje: Offentlig høring vil åpne i første kvartal 2021. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i fjerde kvartal 2021

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Rapportering av klima- og miljøpåvirkningen til produkter

Som del av initiativet for bærekraftige produkter arbeidet Kommisjonen med en forordning for standardisert rapportering av miljøpåvirkningen i produkter.⁴⁴ Målet er å gjøre slik rapportering pålitelig, sammenlignbar og reviderbar for å unngå såkalt grønnvasking. På den måten vil innkjøpere og investorer lettere kunne ta grønne valg, og man vil øke forbrukernes tillit til miljømerkeordninger og informasjon. For norske prosessindustribedrifter vil tydelige definisjoner og en riktig utforming av regelverket skape muligheter for å få betalt for lavere miljøpåvirkning.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG Environment

Tidslinje: Offentlig høring er åpen til 3. desember 2020. Kommisjonens forslag ventes i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

For norske prosessindustribedrifter vil tydelige definisjoner og en riktig utforming av regelverket skape muligheter for å få betalt for lavere miljøpåvirkning

Revisjon av avfallstransportforordningen og kriterier for avfallsfasens opphør

Som del av avfallsdirektivet (Waste framework directive) har EU etablert kriterier for når avfall opphører å være avfall og kan klassifiseres som et produkt, og andre kriterier for hva som kan klassifiseres som et biprodukt. Kriteriene skaper per i dag en del hodebry for industribedrifter som ønsker å omgjøre avfall eller biprodukter til salgbare produkter som kan transporteres til andre industriaktører.

Avfallstransportforordningen inneholder regelverk og et kontrollregime for transport av avfall innad i og ut av EU. Det initielle målet med revisjonen av forordningen var å begrense eksporten av avfall til tredjeland og bedre kontrollregimet for å hindre ulovlig eksport. I tillegg skal endringen fremme mulighetene for resirkulering og fjerne barrierer for en mer sirkulær økonomi i EU.

I den offentlige høringsrunden deltok industriorganisasjoner som Eurometaux, Cembureau og European Aluminium. De ønsket revisjonen av forordningen velkommen og påpekte viktigheten av et regelverk som fremmer bruken av sekundære råvarer i industrien gjennom bl.a. en revisjon av reglene for transport av avfall i EU, kriteriene for avfallsfasens opphør (end of waste criteria) og en reduksjon av eksporten av avfall til tredjeland.

Det er tegn som tyder på at industrien har blitt hørt. Kommisjonen vurderer nå muligheten for en forenklet prosedyre for transport av avfall og å introdusere regler for gjensidig anerkjennelse av om et produkt har gått over fra å være avfall til å bli et produkt (end of waste criteria).

Ansvarlig Generaldirektorat: DG Environment

Tidslinje: Offentlig høring avsluttet 30. juli 2020.

Kommisjonens forslag ventes vedtatt i andre kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet
EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Bærekraftige offentlige anskaffelser (GPP)

I Kommisjonens arbeidsprogram for 2021 fremgår det at Kommisjonen, innenfor rammen av industristrategien og som en oppfølging til sitt White Paper on Foreign Subsidies, skal starte arbeidet med et lovforslag som omhandler offentlige anskaffelser. Forslaget skal legges frem i andre kvartal 2021. Av White Paper fremgår det at subsidier gitt til bedrifter i land utenfor EU har en økende negativ effekt på konkurransen i EUs indre marked.

45) [Battery Alliance](#)

Kommisjonen mener subsidier i flere tilfeller har fremmet oppkjøp av europeiske selskaper av tredjeland eller påvirket offentlige anbudskonkurranser til skade for ikke-subsidierte europeiske selskaper. Lovforslaget er ventet innen utgangen av andre kvartal 2021.

Bærekraftskriterier for batterier i EU

I henhold til batteristrategien ønsker Kommisjonen at det skal skapes en bærekraftig verdikjede for batterier i Europa. Kommisjonen har derfor etablert batterialliansen (Battery Alliance)⁴⁵, som bl.a. skal bidra til å sikre tilgangen til råmaterialer, mer bærekraftig produksjon og mer FoU innen batteriområdet. Kommisjonen planlegger å revidere rammeverket for batterier i Europa for å etablere bærekraftskriterier. Målet er å sikre at alle batterier blir produsert på en bærekraftig måte og resirkulert etter bruk, og at batterier brukt i elektriske kjøretøyer må oppfylle bærekraftskriteriene. I tillegg skal endringen ha fokus på ansvarlig utvinning av råmaterialer og forlenget bruk av batterier, f.eks. ved å benytte utrangerte bilbatterier til lagring av fornybar energi.

Ansvarlig generaldirektorat: DG Environment

Tidslinje: Kommisjonens forslag ventes 18. november 2020.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet

EØS-notatbasen: Faktanotat om veikart for batteridirektivet ble opprettet 10.6.2020, og saken skal behandles av spesialutvalget for miljø.

Revisjon av emballasjedirektivet

Kommisjonen ønsker å sikre at all emballasje i EU er «gjenbrukbar eller resirkulerbar på en økonomisk forsvarlig måte innen 2030». Revisjonen vil også foreslå tiltak for å redusere overforbruk av emballasje (over-packaging) og redusere emballasjeavfall, øke kravet om resirkulert innhold og sette minimumskriterier for emballasje i offentlige innkjøp. En konsekvensanalyse ble ferdigstilt i starten av 2020, og en serie med workshoper og webinarer for interessenter avholdes høsten 2020.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG Environment

Tidslinje: Offentlig høring åpen til 6. januar 2021. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i fjerde kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Klima- og miljødepartementet

EØS-notatbasen: Faktanotat om veikart for gjennomgang av krav til emballasje ble opprettet 25.6.2020, og saken skal behandles av spesialutvalget for miljø.

Foto: Unsplash

Foto: Unsplash

Byggevarerforordningen (Construction Products Regulation, CPR)

Byggevarerforordningen regulerer markedsadgangen for byggevarer på tvers av EU⁴⁶. Den skal sikre pålitelig og harmonisert informasjon som gjør det mulig å sammenligne produktenes egenskaper. Revisjonen av forordningen skal innføre et rammeverk for miljømessige og sirkulærøkonomiske kriterier for byggevarer som skal føre til økt energi- og materialeeffektivitet i bygg. En evaluering viste at en av hovedutfordringene i bransjen var manglende harmonisering av tekniske spesifikasjoner og nasjonale merkeordninger. Forordningen vil ved en utbedring forbedre det interne markedet for byggevarer. I tillegg vil det inneholde et rammeverk for harmoniserte bærekraftskriterier i bransjen i Europa.

Ansvarlig Generaldirektorat: DG GROW

Tidslinje: Offentlig høring åpen til 25. desember 2020. Kommisjonens forslag ventes vedtatt i tredje kvartal 2021.

Ansvarlig departement: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

EØS-notatbasen: Ikke opprettet

Farm to fork-strategien

Farm to fork-strategien ble lagt frem 20. mai med mål om å fremme et rettferdig, helsefremmende og miljøvennlig matsystem som setter en global standard for bærekraft.⁴⁷ Blant rekken av målsettinger som inkluderer en reduksjon i avhengigheten av plantevernmidler, forbedret dyrevelferd og reduksjon i tapet av biologisk mangfold, finner vi også et mål som vil innebære en reduksjon i bruken av kunstgjødsel med minimum 20 prosent innen 2030. Dette skal gjennomføres med en strengere nasjonal håndheving av eksisterende regelverk og stimulere til innovasjon innen «agroøkologi». Farm to fork-strategien følges opp i Kommisjonens arbeidsprogram med et nytt regelverk for å gjenopprette sunne økosystemer (Legal framework on the restoration of healthy ecosystems) som skal fremmes innen utgangen av 2021. Arbeidet med en handlingsplan for utvikling av økologisk produksjon har som mål at 25 prosent av EUs jordbruksareal skal benyttes til økologisk landbruk innen 2030.⁴⁸ Høringen på dette forslaget er åpen til 27. november, og forslaget fra Kommisjonen ventes i første kvartal av 2021.

46) [Construction Products Regulation](#)

47) [Farm to fork-strategien](#)

48) [Kommisjonens arbeidsprogram](#)

7

Hvordan påvirke politikkutforming i EU

Hvordan påvirke politikkutforming i EU

Som nevnt i kapittel 3, vektlegger Kommisjonens arbeidsprogram for 2021 et skifte «fra strategi til implementering». Etter at Kommisjonen har lagt fram en rekke ikke-lovgivende strategier, veikart og handlingsplaner, vil den nå starte arbeidet med å revidere, endre og utvikle nye rettsakter, som direktiver og forordninger for å nå målene i strategiene.

Dette kapittelet gir et overblikk over hvordan politiske prosesser kan påvirkes før Kommisjonen vedtar sine forslag, og etter at de går til Rådet og Europaparlamentet. Vi vil også gi et innblikk i noen av de mer kontroversielle sakene og diskusjonene som pågår.

Alle de politiske sakene innenfor EGD som omtales i denne rapporten, er i den forberedende fasen hvor Kommisjonen utformer sitt forslag,

Europakommisjonen

Kommisjonen ønsker innspill velkommen når den utarbeider politikk, prioriteringer og regelverk. Kommisjonen anser interessenter fra EØS-land som like relevante for prosessen som EUs medlemsland. Innspill kan gis på ulike måter, blant annet via offentlige høringer og gjennom bransjeorganisasjoner, eller via direkte møter mellom bedrifter og relevant ansatte i byråkratiet, kabinettene til kommisjonærene og den lille gruppen tjenestemenn i generalsekretariatet som koordinerer samarbeidet mellom de forskjellige generaldirektoratene og presidenten. Det å ha kontakt med disse forskjellige nivåene i Kommisjonen er ikke gjensidig utelukkende tilnærminger, men snarere noe som anbefales. Gode innspill er konkrete og bruker eksempler, f.eks. fra næringslivet, på hva utfallet av et politisk forslag kan bli. Posisjoner som er samkjørt og spisset på tvers av enten sektorer eller med aktører i likesinnede land, f.eks. i Norden, er også ønsket. Felles posisjoner på tvers av land gjør større inntrykk og øker sjansen for gjennomslag.

Når kommisjonen vedtar sitt forslag til f.eks. veikart, direktiv eller regulering, blir det samtidig sendt til Parlamentet og Rådet, som begge starter parallelle arbeidsprosesser for å utforme endringsforslag.

Europaparlamentet

Som det ene av de to lovgivende organene spiller Europaparlamentet en viktig rolle i utformingen av EUs miljøpolitikk. Selv om Parlamentet ikke kan sette i gang

en politisk prosess, noe som er EU-kommisjonens privilegium, har Parlamentet siden opprettelsen i 1979 likevel opparbeidet seg omfattende myndighet. Parlamentet kan endre – og avvise – utkast til lovforslag fra Kommisjonen, og i diskusjoner hvor alle de tre institusjonene har forskjellige posisjoner, forhandler Parlamentet som en likeverdig partner med Kommisjonen og Rådet i «triloger» (trepartsmøter) for å komme til endelig enighet.

Ettersom alle de politiske sakene innenfor EGD som omtales i denne rapporten, er i den forberedende fasen hvor Kommisjonen utformer sitt forslag, har Parlamentet ennå ikke blitt involvert i prosessen. Forslagene vil nå Parlamentet i løpet av 2021.

«Own initiative-rapporter»

Parlamentet har mulighet til å engasjere seg i prosesser før de blir formelt involvert via de offisielle prosedyrene. Det kan for eksempel utarbeide såkalte «Own initiative reports», som formidler Parlamentets holdning til et politisk initiativ, og anbefale Kommisjonen å se på spesifikke elementer i de forskjellige utkastene til forslaget. Som et eksempel ba ITRE-komiteen (industri og handel) 3. september 2020 om tillatelse til å utarbeide to rapporter som svar på Kommisjonens hydrogenstrategi og strategien for et integrert energisystem. ENVI-komiteen (miljø) ble enig om å samarbeide med ITRE-komiteen om utarbeidelsen av begge disse rapportene.

Offentlige høringer

Medlemmer av Europaparlamentet (MEPs) organiserer også jevnlig offentlige høringer om politiske spørsmål for å samle innspill fra industrien og andre interessenter. Innspillene legges til grunn når Parlamentet så utarbeider sine rapporter og endringsforslag. På den måten kan MEPs og interessenter med innspill påvirke politikkutformingen. Norske næringslivsrepresentanter kan på samme måte som industrirepresentanter fra EU henvende seg til parlamentsmedlemmer. Nordiske parlamentsmedlemmer bør være det første kontaktpunktet. De vil ofte være villige til å legge til rette for introduksjoner til sine kolleger fra andre land, som kan ha ledende posisjoner i arbeidet med mange av sakene som kommer på Parlamentets bord de neste månedene.

Ministerrådet

Bransjegrupper anser ofte Rådet som den mest næringslivsvennlige av EU-institusjonene, og styrer sine innspill til lovgivningsprosessen via sine politiske arbeidsgrupper, de såkalte COREPER I- og COREPER II-gruppene som møtes i Brussel. Partene består av tjenestemenn fra EUs

27 medlemsland, og er basert i de nasjonale delegasjonene i Brussel. Disse tjenestemennene kan sies å fungere som budbærere som tar instruksjoner fra nasjonale hovedsteder og sirkler tilbake for endelig enighet om politiske beslutninger. COREPER I, som tar for seg det indre markeds politikk, inkluderer stedfortredende ambassadører, mens COREPER II, som arbeider med utenrikspolitikk og andre eksterne politiske spørsmål, inkluderer ambassadørene. Egne rådsarbeidsgrupper som diskuterer detaljene i politikken, involverer tjenestemenn under ambassadør- og viseambassadørnivå. Disse inkluderer ofte nasjonale eksperter som er utstasjonert fra sine sivile tjenester i begrensede perioder.

Effekten av EU-forslag på (nasjonal) konkurranseevne, jobbskaping og generell verdiskaping er viktige hensyn for Rådets tjenestemenn og nasjonale ministre når de gjør endringer i Kommisjonens lovutkast. Disse tjenestemennene er villige til å høre på bekymringer og motta innspill fra representanter fra industrien. Mange av disse anser at innspill fra aktører fra andre land, inkludert Norge, kan bidra med verdifull kontekst og innsikt som forbedrer deres tilnærming til lovendringer. Det vil være spesielt viktig for norsk industri å opprette kontakt med delegasjonene til de nordiske landene og med det landet som til enhver tid har (eller snart skal ha) EU-presidentskapet. EØS-perspektivet er imidlertid verdsatt også av andre land og ansett som nødvendig for at EUs beslutningstaking skal fortsette å fungere. EØS-landenes tilslutning er ikke tatt for gitt, og norske selskaper bør utnytte potensialet til å påvirke direkte gjennom bilateral kontakt og møter for å fremme sine posisjoner.

EUs presidentskap driver såkalte Trios der tre land jobber sammen om et felles 18-månedersprogram som sikrer en viss kontinuitet fra det ene presidentskapet til det neste. Den nåværende Trio-ordningen inkluderer Tyskland, Portugal og Slovenia og varer fra 1. juli 2020 til 31. desember 2021. I tillegg til å samarbeide med nasjonale tjenestemenn bør enhver innsats for å påvirke lovarbeidet i EU omfatte kontakt med tjenestemenn i triogruppen både på nasjonalt nivå og mot de nasjonale delegasjonene i Brussel.

Norge anses som en pålitelig EØS-partner som er viktig for EU, men kan koste på seg å være noe mer tydelig i enkelte saker.

Norge – en viktig, men lavmælt partner for EU

Våre kontakter i EU-institusjonene har gitt noen innspill om deres oppfatning av norske aktører og myndigheters arbeid i Brussel.

Norge anses som en pålitelig EØS-partner som er viktig for EU. Norge bidrar til EU-budsjettet, må implementere alle EUs regler og forskrifter og påvirkes på samme måte som alle de 27 medlemslandene av lovgivningen som foreslås, endres og vedtas i Brussel. EU-institusjonene og presidentskapene er ofte ute etter rollemodeller som kan vise hva som er mulig, særlig på klima- og miljøområdet. Her kan norske bedrifter og myndigheter ta en rolle i å vise frem god klima- og industripolitikk og ved å showcase teknologiske nyvinninger og muligheter. Her har norsk prosessindustri mange gode eksempler å by på.

Selv om den offisielle kanalen for den norske EU-delegasjonen til å kommunisere med EUs beslutningstakere går gjennom formelle konsultasjoner og åpne høringer, kan og bør dette forsterkes gjennom uformelle kanaler på både politisk nivå og embetsmannsnivå. Den norske tilnærmingen til utforming av politikk betraktes, særlig av Kommisjonen, som lavmælt og subtil, og Norge kan koste på seg å være noe mer tydelig i enkelte saker.

8

Vurderinger og anbefalinger

Vurderinger og anbefalinger

EGD – en historisk ambisiøs satsing

Med sine mange og omfattende initiativer og tiltak rettet mot å realisere det grønne og digitale skiftet, skiller EGD seg fra de fleste av Kommisjonens initiativer. Som lang-siktig og omfattende program kan EGD best sammenlignes med da Jacques Delors lanserte pakken med initiativer som førte til innføringen av den europeiske pengeunionen på 1980-tallet. Svært mange av Kommisjonens forslag til bindende rettsakter vil legges frem i løpet av 2021. De aller fleste er EØS-relevante, og vil gripe inn på alle områder av industriens rammebetingelser – tilgang til energi og råvarer, utslippskostnader, kapital-kostnader og reguleringer for miljømerking og sirkulær økonomi. Det vil kreve ekstraordinær innsats å påvirke utfallet av regelverksarbeidet for å sikre sin konkurransekraft og markedsmuligheter i årene fremover.

Norsk kontekst kan gi særskilte utfordringer

EU's fokus på strategisk autonomi kan skape utfordringer for små åpne økonomier

EU har vektlagt behovet for strategisk autonomi i utformingen av EGD. Det handler blant annet om at EU-landene bør ha selvstendig tilgang til ressurser og produksjon innenfor en rekke viktige områder. Norges posisjon er annerledes, og som et lite land med en åpen økonomi har Norge vektlagt behovet for frihandel og åpen konkurranse. På enkelte områder innenfor EGD er det mulig å se at det EU arbeider med, kan gi utfordringer for norsk industri. EU vurderer muligheten til å begrense handel med selskaper som mottar subsidier, og som har tilhørighet i land som ikke tillater gjensidig tilgang. Mange av de norske industriselskapene har virksomhet globalt og er en del av verdikjeder som spenner over ulike land – i og utenfor EU. Disse kan bli rammet av handelsregimer som går i retning av mer proteksjonisme.

Norsk industri ligger foran på miljø og klima med særegenheter som er dårlig forstått i EU – skaper behov for målrettet arbeid

Norge har en særegen industristruktur og energimiks som er lite forstått i EU. I tillegg til å benytte nær 100 prosent fornybar energi ligger norsk prosessindustri langt fremme når det gjelder effektiv drift, og har relativt stor innovasjonsaktivitet sammenlignet med tilsvarende bransjer i Europa. Gitt at regelverket under EGD er tydelig definert og treffer likt, vil industrien i Norge kunne ha fordeler ved at bedriftene allerede er kommet langt i å redusere sin miljø- og klimapåvirkning. Gitt det utgangspunktet norsk prosessindustri har, med bruk av så og si 100 prosent fornybar energi og 40 prosent kutt i klima-

gassutslippene de siste 20 årene, oppfattes et ytterligere kutt på 55 (eller 60) prosent som urealistisk å oppnå. For å sikre at det gode ikke blir det bestes fiende, er det derfor behov for et målrettet arbeid for å øke forståelsen i EU-institusjonene av norsk industris unike posisjon. Utgangspunktet må være å forsøke å fremme norsk industris «ledestjerneposisjon» og bli oppfattet som en pådriver med god erfaring med bruk av mer klimavennlige løsninger. Dette kan tjene industrien godt, men vil kreve målrettet innsats fra bedrifter og bransjeorganisasjoner og støtte fra norske myndigheter. En slik posisjon vil gjøre det lettere for Norge som EØS-nasjon å ta rollen som konstruktiv og solid partner i utformingen av regelverk for å oppnå Norges og EUs felles klimamål.

Saker som bør prioriteres i 2021

For å sikre best mulige utfall bør industrien prioritere sitt arbeid med politiske initiativer som kan gi de største konsekvensene for industrien og samtidig er en del av Kommisjonens arbeidsprogram for 2021. Nedenfor, sortert etter når forslagene ventes fra EU, følger vårt forslag til saker som bør prioriteres med rask igangsetting av arbeid:

- **Deltakelse i EUs programmer og finansieringsløsninger:** Detaljene i programmene vil klargjøres i kjølvannet av at EUs langtidsbudsjett vedtas.
- **Kommisjonsbeslutning for EUs klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer og direktiv for ikke-finansiell rapportering:** Kommisjonsbeslutning for klassifiseringssystemet ventes innen 31. desember 2020, og innsigelser kan fremmes av Parlamentet eller Rådet innen to måneder. Direktivet ventes i første kvartal 2021 og skal gjennom behandling i Parlamentet og Rådet.
- **Fit for 55-pakken:** Kommisjonen arbeider med sitt forslag og høringsprosessen starter i fjerde kvartal 2020. Pakken legges frem i juni og inneholder blant annet følgende forslag:
  - CBAM – Carbon border adjustment mechanism
  - Revisjon av kvotehandelssystemet (ETS)
  - Revisjon av fornybardirektivet
  - Revisjon av energieffektiviseringsdirektivet
  - Revisjon av energiskattedirektivet
- **Revisjon av avfallstransportforordningen og kriterier for avfallsfasens opphør:** Høring avsluttet. Kommisjonen ventes å legge frem sitt forslag innen juni 2021.
- **Forordning for rapportering av klima- og miljøpåvirkning i produkter og selskaper:** Høring åpen til 3. desember. Kommisjonens forslag ventes i løpet av andre kvartal 2021.

- **Revisjon av statsstøtteregeleverket for energi og miljø (EEAG):** Kommisjonens forslag ventes innen utgangen av 2021.
- Initiativet for bærekraftige produkter (Sustainable product policy agenda): Kommisjonens forslag ventes innen utgangen av 2021.

Kontroversielle saker og muligheter for påvirkning

Fit for 55-pakken – mulighet for å bygge Norges posisjon som viktig partner for EU

De økte klimamålene og planene for Fit for 55-pakken er kontroversielle. Flere medlemsland mener det er urealistisk å tro at målene kan nås på nasjonalt nivå. Etter råds-møtet 15.–16. oktober ble derfor Kommisjonen, ved DG CLIMA, bedt om å arrangere direkte møter med hvert av medlemslandenes klima- og miljødepartementer for å få oversikt over deres utfordringer og høre deres bekymringer relatert til Fit for 55-pakken. Dette inkluderer blant annet forslaget til CBAM, revisjonen av kvotehandelsdirektivet og flere energirelaterte direktiver. Norge kan be om å få slike møter, noe som mest sannsynlig vil bli innvilget. Denne type møter er en god mulighet for norske myndigheter til å ta en posisjon som en konstruktiv og aktiv partner overfor EU på EGD. Styrket gjennomslagskraft kan oppnås ved å benytte gode bedriftseksempler og ved å ha felles front med andre nordiske land.

Karbondoll er kontroversielt, og mye står på spill

Embetsmenn i DG CLIMA, Energy og TAXUD nådde i oktober en overenskomst om hvordan karbondollen, CBAM, skal utformes på et overordnet plan. Planen er at et forslag skal legges frem som en del av Fit for 55-pakken innen juni 2021. CBAM er imidlertid kontroversiell, og det foregår diskusjoner på flere plan som skaper usikkerhet om mulighetene og utformingen av ordningen. Industrien er bekymret for at en grundig analyse av CBAMs styrker og svakheter kan bli forsert for å skaffe sårt tiltrengte inntekter til EU. Samtidig gjør den komplekse sammenhengen mellom CBAM og internasjonal handel at faren for mottiltak fra våre handelspartnere kan være betydelig. Videre er sammenhengen med det europeiske kvotehandelssystemet kompleks, og faren for utilsiktede konsekvenser er derfor stor. Norsk prosessindustri anser dette som en stor trussel, og har deltatt i den offentlige høringen om CBAM for å fremme sine bekymringer og posisjoner.

Nå som arbeidet med den nye revisjonen av det europeiske kvotehandelssystemet går i gang, er det igjen muligheter for å fremme sine posisjoner på det nevnte kvotehandelssystem og CBAM. Industribedrifter og

deres organisasjoner bør søke direkte kontakt med relevante embetsmenn i DG TRADE, som kan være mulige kanaler for å fremme innspill. Executive Vice-President Dombrovskis og DG Trade er de som er mest opptatt av kompatibiliteten mellom WTO og CBAM. Disse vil ønske innspill fra norske aktører som har et litt annerledes perspektiv på risikoen CBAM kan gi for industriens konkurransekraft, velkommen.

Regelverket for bærekraftig finans – vil få enorm og varig betydning på flere områder

Som omtalt i kapittel 3 ventes det at EUs taksonomi, og kommisjonsvedtaket om Klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer som ventes innen utgangen av 2020, vil få stor betydning. Intensjonen vil være å styre private finansinstitusjoners pengestrømmer mot aktiviteter og prosjekter som klassifiseres som bærekraftige. I tillegg vil mulighetene til å få offentlig støtte gjennom EUs programmer bli påvirket. Kommisjonen ventes å komme med to delegerede kommisjonsbeslutninger (Delegated Acts) på henholdsvis «climate change mitigation» og «climate change adaptation» innen 31. desember 2020. Klassifiseringssystemet vil blant annet spesifisere terskelverdier for utslipp fra kjøretøyer og kraftverk for å kunne regnes som bærekraftige i henhold til Taksonomifordordningen. Krav om CCS for gasskraftverk er blant kriteriene som diskuteres. I tillegg ligger det på bordet forslag om at kun produksjon av kjøretøyer med null CO₂-utslipp i drift kan regnes som bærekraftig. Blant kriteriene for aktiviteter som bidrar til klimatilpasning (adaptation), finner man blant annet rehabilitering av skogarealer og elektrisitets- og hydrogenlagring.

Innretningen på klassifiseringssystemet vil være åpen for innspill og innsigelser i to måneder etter at det blir fremlagt, mens taksonomien vil være under kontinuerlig utvikling gjennom Platform for Sustainable Finance. EUs nye strategi for bærekraftig finans og direktivet for ikke-finansiell rapportering vil også påvirke rammene for såkalt «ESG-rapportering» (Environmental Social and Governance). Arbeidet med strategien bør følges tett av bedrifter som trenger kapital til nye investeringer.

Revisjon av statsstøtteregeleverket for energi og miljø – målrettet innsats kan bidra til mulighet for raskere implementering av klimateknologi i eksisterende anlegg

Per i dag finnes det ikke finansielle virkemidler som kan gi offentlig støtte til implementering av klimateknologi. EU anser at CBAM kan være en mulig måte å beskytte europeisk industri som investerer i klimateknologi, mot

konkurransen fra land uten strenge klimaregimer. Dette er imidlertid høyst usikkert og kontroversielt og dessuten komplekst å få til innenfor reglene fra Verdens handelsorganisasjon. En annen løsning vil være å åpne opp statstøttereguleringen for å kunne støtte prosjekter som bidrar til raske klimakutt, ved å implementere Best Available Technology frem til denne teknologien blir konkurransedyktig og det ikke lenger er behov for støtte. De varslede endringene i EEAG vil vise hvordan dette regelverket bedre kan bidra til å oppnå målene i EGD gjennom den omfattende omstillingen som skal til for å nå klimamålene og samtidig hindre utflytting av industri med tilhørende karbonlekkasje. Samtidig ventes det at Kommisjonen vil stramme inn reglene for statsstøtte på andre områder som faller utenfor rammen av EGD. Norsk prosessindustri har erfaring med et godt virkemiddelapparat, men begrensninger i regelverket er til hinder for støtte til industrialisering av ny teknologi på tvers av eksisterende industrianlegg, og reduserer dermed mulighetene for raske og omfattende klimagassutslipp i industrien. Det å oppnå et statstøttereguleringstilpasset EUs ambisjoner for 2030, vil kreve en ny tilnærming fra Kommisjonen. Å få til en slik endring vil kreve mobilisering og målrettet arbeid inn mot DG Competition gjennom 2021.

Norge bør delta i EUs programmer og finansieringsløsninger eller speile disse løsningene for å sikre norsk konkurransekraft

Finansiering er vitalt for å oppnå det grønne skiftet. I og med at Norge ikke har tilgang til alle finansieringsordninger som lanseres på EU-nivå, er det viktig at norske myndigheter sørger for at geografisk plassering utenfor EU ikke vil være en finansiell ulempe for norsk industri. EU og Norge har begge lansert omfattende programmer og virkemidler for støtte til FoU og innovasjon for å nå klimamålene. Flere av programmene har fått økte midler i kjølvannet av koronakrisen. Som vist til i forslag til statsbudsjett for 2021 avventer Regjeringen beslutning om deltakelse i bl.a. Horizon Europe og InvestEU frem til EUs langtidsbudsjett er vedtatt. Spørsmålet er om Norge i tilstrekkelig grad vil delta i EUs finansielle ordninger (inkludert IPCEIs), om de norske satsingene har tilstrekkelig størrelse eller om EUs virkemidler vil gi bedrifter i EU konkurransemessige fortrinn, samt hvorvidt prioriterte satsingsområder innenfor EUs medlemsland gjør at norsk industri faller utenfor. Et alternativ til deltakelse kan være å opprette norske virkemidler som speiler EUs virkemidler. Et eksempel som kunne utvikles i den retning, er grønn plattform, et felles virkemiddel rettet mot større konsortier – finansiert av flere departementer i fellesskap og forvaltet i fellesskap av aktørene i virkemiddelapparatet.

Vurdering av bedriftenes og myndighetenes arbeidsform

Bedriftene er avhengige av bransjeaktører for å sikre sine posisjoner overfor EGD – gir sårbarhet

Prosessindustrien gir selv uttrykk for at EGD vil påvirke et bredt spekter av deres viktigste rammebetingelser de nærmeste årene. De vi snakket med, oppgir derfor at EGD er høyt prioritert. Mulighetene for å påvirke utviklingen av regelverket er likevel krevende, blant annet knyttet til følgende:

- **Prioritering og koordinering:** Mengden initiativer under EGD som skal reguleres samtidig, gir høy kompleksitet og gjør det vanskelig å få en god oversikt og forstå hvordan de forskjellige lovforslagene vil påvirke bedriften. Der bedrifter vanligvis kan analysere virkningen av ett og ett lovforslag, krever EGD sterkere koordinering internt i bedriftene for å forstå sammenhengen mellom lovforslagene, hvordan de kan tenkes å påvirke hverandre og dermed bedriften.
- **Begrensede ressurser:** Selv om bedriftene mener at EGD er enestående i måten initiativene som helhet vil påvirke industrien, er det bare få som har ressurser til å sette seg godt inn i bredden av saker. De er derfor nødt til å stole på at bransjeorganisasjoner eller norske myndigheter holder dem oppdatert og taler deres sak på en god måte. Norsk Industri og NHO har en viktig rolle i å sikre at industrien er godt informert om hvilke saker som bør prioriteres, og i å informere om sin kontakt med norske myndigheter.
- **Norske særegenheter:** På grunn av begrensede ressurser bygger de fleste bedriftene sin innsats for påvirkning av regelverket under EGD på deltakelse i europeiske bransjeorganisasjoner. I saker der norsk industri har spesielle særtrekk som ikke sammenfaller med den europeiske bransjen, er det derfor fare for at norske interesser ikke gis tilstrekkelig oppmerksomhet. Det vil derfor være viktig at Norsk Industri og norske myndigheter bidrar for å støtte opp om de særlige interessene til industrien i Norge.
- **Norske posisjoner:** Bedriftene har liten kunnskap om hvordan norske myndigheter arbeider med EGD, og vet ikke hvem de skal henvende seg til i mange saker. Det gjør at norske myndigheter får færre innspill i viktige saker enn det som kanskje hadde vært ønskelig for å utforme en omforent norsk posisjon tidlig i et saksforløp.

EGD omhandler samfunnet i hele dets bredde – krever rask handling og økt koordinering i regjeringsapparatet

Norske myndigheter har en ambisjon om tidlig å utforme posisjoner og påvirke EU. I realiteten kan dette være krevende når det gjelder EGD.

- **Prioritering og sortering:** I fravær av en tydelig, prioritert strategi fra myndighetene om EGD kan det være vanskelig å etablere enighet om hvilke saker som det særlig må settes inn ressurser på å følge opp. I realiteten kan det være sektordepartementer og fagmiljøer innenfor disse samt tilhørende etater som prioriterer hva det brukes tid og kompetanse på. Prioriteringene blir kanskje ikke tilfeldige, men kan bli preget av fagmiljøenes kompetanse, interesser og oppmerksomhet mer enn en helhetlig industripolitisk prioritering.
- **Ledelse og samordning:** Utenrikspolitikk skal styres av Utenriksdepartementet, miljø- og klimapolitikk av Klima- og miljødepartementet, industripolitikken av Nærings- og fiskeridepartementet, finanspolitikken av Finansdepartementet, energipolitikken av Olje- og energidepartementet og arealpolitikken av Landbruks- og matdepartementet. EGD omhandler alle disse politikkområdene, med hver sin tilhørende statsråd som er politisk ansvarlig overfor Stortinget, eget parti og i den politiske offentligheten. I utforming av posisjoner, prioritering av arbeid og vektlegging av hensyn vil det kreve ledelse og samordning for at alle skal kunne trekke i samme retning. Samordningsinnsatsen utføres i dag av et team på to personer som ble tildelt denne rollen fra august 2020. Det er mulig at denne konstallasjonen vil påvirke hvordan arbeidet gjennomføres fra norsk side fremover, gitt den knappe tiden til å påvirke Kommisjonen arbeid med viktige saker.
- **Involvering og forankring:** I Norge er samarbeid mellom myndighetene og arbeidslivets parter solid forankret. Innenfor rammen av EGD ser en også dette, ved at departementene peker på Norsk Industri, NHO og LO som viktige kontaktpunkter overfor industrien. For departementene kan det også være behagelig å forholde seg til representanter for industrien, som på sett og vis avklarer hva som samlet sett er de helt overordnede prioriteringene sett fra bedriftenes side. Faren er imidlertid at særskilte hensyn av stor betydning for enkelte deler av industrien kan bli lite synlige, samtidig som disse kan ha betydelige samfunnsmessige implikasjoner. Spørsmålet er derfor om det burde være mulig å etablere samspillsarenaer overfor EGD, hvor det er mulig for ledere i enkeltbedrifter å delta. Det kan være en måte å sikre seg mot at viktige enkeltspørsmål og interesser knyttet til industrien ikke blir fulgt opp overfor EGD.
- **Tidlig innsats:** I kapittel 7 har vi søkt etter EØS-notater opprettet i kjølvannet av EGD. Av denne fremstillingen fremgår det at bare få saksområder i EGD er på agendaen for departementene på det nåværende tidspunkt. Det er ikke umiddelbart enkelt å finne ytterligere konkret informasjon om når og hvordan norske myndigheter vil arbeide videre med initiativene som ble varslet i EGD. Gitt at Norges formelle påvirkningsmuligheter først og fremst ligger i å fremme innspill til Kommisjonen i den forberedende fasen, vil vi likevel anta at departementene jobber med å utvikle posisjoner i flere av sakene i vår kartlegging som både vil få stor betydning for norske virksomheter og som Kommisjonen arbeider med nå. Manglende transparens kan gi rom for misoppfatninger om at norske myndigheter ikke prioriterer EGD, og kan gi færre betimelige innspill fra næringslivsaktører som kunne vært til hjelp for å forme tidlige og velfunderte norske posisjoner som kan fremmes overfor Kommisjonen.

Anbefalinger

EGD er ambisiøst og sektorovergripende, og mye skjer samtidig. Dette skaper behov for rask og koordinert handling. Våre anbefalinger er som følger:

- **Mobilisering:** Allerede første halvår 2021 vil det, innen rammen av EGD komme en rekke viktige saker fra EU med stor betydning for industrien i Norge. Bedriftene må være årvåkne og aktive og bruke sin ekspertise for å forstå sine prioriterte saker. De bør også være tidlig ute med å søke støtte og medvirkning fra norske myndigheter.
- **Posisjon:** Industrien og myndighetene bør sørge for å øke EUs forståelse av norsk industris særegenheter og bygge posisjonen som ledende på miljø og klima og derfor en viktig samtalepartner i utformingen av tiltak for å nå EUs og Norges felles klimamål.
- **Transparens:** Norske myndigheter bør ha stor grad av åpenhet overfor industrien i det arbeidet som gjennomføres, slik at industrien kan følge med og komme med betimelige innspill som gjør myndighetens arbeid mer effektivt.
- **Oversikt:** Norsk Industri og NHO bør ta en større rolle i å sikre at bedriftene er godt informert om hvilke saker som bør prioriteres, og informere bedre om sin kontakt med norske myndigheter om EGD.
- **Koordinering:** EGD er sektorovergripende, og må speiles i form av felles, styrket og koordinert innsats fra norske myndigheter. Tiden er knapp, og posisjoner bør utvikles så fort som mulig og i nært samspill med industrien i Norge.
- **Særinteresser:** Fra norske myndigheters side bør det gis særlig oppmerksomhet til områder hvor industrien i Norge har særegenheter som også medfører særinteresser sammenlignet med EU-landene. Norge bør innta en tydelig posisjon i disse sakene og søke tett samspill med EU-kommisjonen i den viktige forberedende fasen vi er inne i.

Den ambisiøse politiske agendaen i EGD vil berøre nesten alle rammebetingelsene for industriell, og økonomisk, aktivitet de kommende årene. Kommisjonens arbeid går nå over fra strategi til lovarbeid. Mange viktige lovforslag som berører norsk næringsliv, vil legges frem i løpet av 2021. Gitt at Norges formelle påvirkningsmuligheter er størst i den forberedende fasen, bør norske myndigheter derfor komme raskt i gang med å utvikle posisjoner og fremme dem for Kommisjonen. Komplexiteten i de mange politiske pakkelopene gir behov for økt årvåkenhet og innsats fra bedrifter og bransjeorganisasjoner. Hensikten vil være å forstå og påpeke faren for utilsiktede konsekvenser samt sikre hensiktsmessige utfall som er i tråd med de nasjonale mål som er satt i klima- og næringspolitikken.

Appendix 1

Oversikt over viktige saker

Appendiks 1. Oversikt over viktige saker

Navn	Ansvarlig	Tidslinje	Ansvarlig
Klimaplanen og Fit for 55-pakken	DG CLIMA	Pakken inneholder flere av sakene nedenfor.	Flere departementer, ledes av Klima og miljødepartementet
CBAM – Karbontoll	DG TAXUD	Høring avsluttet. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Finansdepartementet
Endringer i kvote-handelssystemet	DG CLIMA	Høring pågår. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Klima- og miljødepartementet
Handlingsplan for nullutslipp til vann, luft og jord	DG ENV	Høring til 29. oktober. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Klima- og miljødepartementet
Industriutslippsdirektivet	DG ENV	Høring til 29. oktober. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Klima- og miljødepartementet
Kjemikaliestrategien	DG ENV	Høring innen utgangen av 2020. Kommisjonens forslag: Q4 2021.	Klima- og miljødepartementet
Strategi for energisystemintegrasjon	DG ENERGY	Kommisjonens forslag presentert 8. juli 2020	Olje- og energidepartementet
Hydrogenstrategien	DG ENERGY	Kommisjonens forslag presentert 8. juli 2020	Olje- og energi-departementet, Klima og miljødepartementet
Energieffektiviseringsdirektivet	DG ENERGY	Høring i Q4 2020. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Olje- og energidepartementet
Fornybardirektivet	DG ENERGY	Høring i Q4 2020. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Olje- og energidepartementet
Energiskattedirektivet	DG TAXUD	Høring avsluttet. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Olje- og energidepartementet
Veikart for strategiske råvarer	DG GROW	Veikart og liste ble lagt frem 1. september.	Nærings- og handelsdepartementet
Skogstrategien og LULUCF-forordningen	DG CLIMA	LULUCF-forordningen på høring i Q4 2020, forslag i Q2 2021. Skogstrategien legges frem i Q1 2021.	Klima- og miljødepartementet
Klassifiseringssystem for bærekraftige investeringer	DG FISMA	Høring avsluttet. Kommisjonsbeslutning ventes innen 31. desember. Parlamentet og Rådet kan komme med innsigelser inntil to måneder etter dette.	Finansdepartementet
Strategi for bærekraftig finansiering	DG FISMA	Høring avsluttet. Kommisjonens forslag: Q1 2021.	Finansdepartementet
Direktivet for ikke-finansiell rapportering	DG FISMA	Høring avsluttet. Kommisjonens forslag: Q1 2021.	Finansdepartementet
Direktiv for bærekraftig bedriftsstyring	DG JUSTICE	Høring åpen til 8. februar. Kommisjonens forslag ventes i Q2 2021.	Finansdepartementet

Navn	Ansvarlig	Tidslinje	Ansvarlig
Important Projects of Common European Interest (IP-CEIs)	DG COMP	Forslag til nye IPCEIs mottatt fortløpende.	
Statsstøtteregelverket for energi og miljø – EEAG	DG COMP	Høring ikke fastsatt. Kommisjonens forslag: Q4 2021.	Nærings- og handelsdepartementet
Handlingsplan for sirkulær økonomi	DG ENV	Kommisjonens forslag kom 11. mars 2020.	Flere departementer. Koordineres av Klima- og miljødepartementet i Spesialutvalg for miljø
Sustainable Products Initiative – Initiativet for bærekraftige produkter	DG ENV, DG GROW, DG Energy	Høring i Q1 2021. Kommisjonens forslag: Q4 2021.	Klima- og miljødepartementet
Forordning for rapportering av miljø og klimafotavtrykk	DG ENV	Høring åpen til 3. desember. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Klima- og miljødepartementet
Avfallstransportforordningen	DG ENV	Høring avsluttet. Kommisjonens forslag: Q2 2021.	Klima- og miljødepartementet
Regelverk for batterier	DG ENV	Høring avsluttet.	Klima- og miljødepartementet
Emballasjedirektivet	DG ENV	Høring til 6. januar 2021. Kommisjonens forslag: Q4 2021.	Klima- og miljødepartementet
Byggevareforordningen	DG GROW	Høring til 25. desember 2020. Kommisjonens forslag: Q3 2021.	Kommunal- og moderniseringsdepartementet

---

Appendix 2

Forklaring av dokumenter
og rettsakter fra EU

Appendiks 2. Forklaring av dokumenter og rettsakter fra EU

Veikart (Roadmap): Kommisjonen bruker et veikart for å bestemme omfanget av a) en ny lov eller policy, b) en vurdering av en eksisterende lov eller policy, c) en egnethetsjekk av et sett med relaterte eksisterende lover og/eller policyer. Veikart beskriver problemet som skal løses og målene som skal oppnås, forklarer hvorfor det er behov for EU-tiltak, skisserer politiske alternativer og beskriver hovedtrekkene i konsultasjonsstrategien.

Konsekvensutredning (Inception impact assessment): I de tilfeller hvor den potensielle effekten av et lovgivningsforslag eller av den økonomiske, miljømessige eller sosiale politikken er betydelig, erstattes veikartet med en konsekvensutredning som er mer detaljert enn et veikart. Her blir de berørte partene konsultert om alle relevante spørsmål gjennom offentlige konsultasjoner. Resultatene fra konsekvensutredningen blir en del av informasjonsgrunnlaget i Kommisjonens beslutning før forslaget legges frem.

Kommunikasjon fra kommisjonen (Communication): Et verktøy som gjør det mulig for kommisjonen å uttrykke sin stilling i form av en ikke-bindende erklæring. Kan komme i form av en strategi, en handlingsplan, et program osv.

Meninger (Opinions): Et verktøy som gjør det mulig for EU-institusjonene å uttale seg uten å pålegge adressatene en juridisk forpliktelse. Disse kan sendes inn av de sentrale EU-institusjonene (Kommisjonen, Rådet, Parlamentet) og andre.

Anbefalinger (Recommendations): Tillater EU-institusjonene å gjøre sine synspunkter kjent og å foreslå handlinger uten å pålegge noen juridisk forpliktelse for dem som den er rettet til.

Beslutning (Decision): Bindende for dem den er adressert til (f.eks. et EU-land eller et enkelt selskap) og er direkte anvendelig.

Direktiv: Rettsakt som angir et mål som alle EU-land må tilstrebe. Det er imidlertid opp til de enkelte land å utarbeide egne lover for hvordan de skal nå disse målene.

Forordning: Bindende rettsakt. Den må brukes i sin helhet over hele EU og EØS og er direkte anvendelig.

Appendix 3

Liste over forkortelser

Appendiks 3. Liste over forkortelser

Forkortelse	Navn på engelsk	Navn på norsk
DG CLIMA	Directorate General Climate Action	
DG COMP	Directorate General Competition	
DG GROW	Directorate General Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs	
DG ENV	Directorate General Environment	
DG TAXUD	Directorate General Taxation and Customs Union	
DG FISMA	Directorate General Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union	
DG JUSTICE	Directorate General Justice and Consumers	
CBAM	Carbon Border Adjustment Mechanism	Karbontoll
ERMA	The European Raw Materials Alliance	Råmaterialalliansen
EU ETS	EU Emissions Trading System	Kvotehandelssystemet
IED	The Industrial Emissions Directive	Industriutslippsdirektivet
BREFs	Best Available Techniques Reference Documents	
EED	Energy efficiency directive	Energieffektiviseringsdirektivet
RES	Renewable energy directive	Fornybardirektivet
GoOs	Guarantees of Origin	Ordningen med opprinnelsesgarantier
ETD	Energy Taxation Directive	Energiskattedirektivet
TEG	Technical Expert Group on Sustainable Finance	Ekspertgruppen for bærekraftig finans
IPCEI	Important Projects of Common European Interest	Viktige prosjekter av felles europeisk interesse
EEAG	State aid guidelines in the area of environment and energy	Statsstøtteregelverket for energi og miljø
CPR	Construction Products Regulation	Byggevareforordningen